

ÅRSRAPPORT 2022

KRISTIANSAND KOMMUNALE PENSJONSKASSE

KRISTIANSAND KOMMUNALE PENSJONSKASSE

Tordenskjolds gate 9
4612 Kristiansand
E-post: pensjonskasse@kkpensjon.no

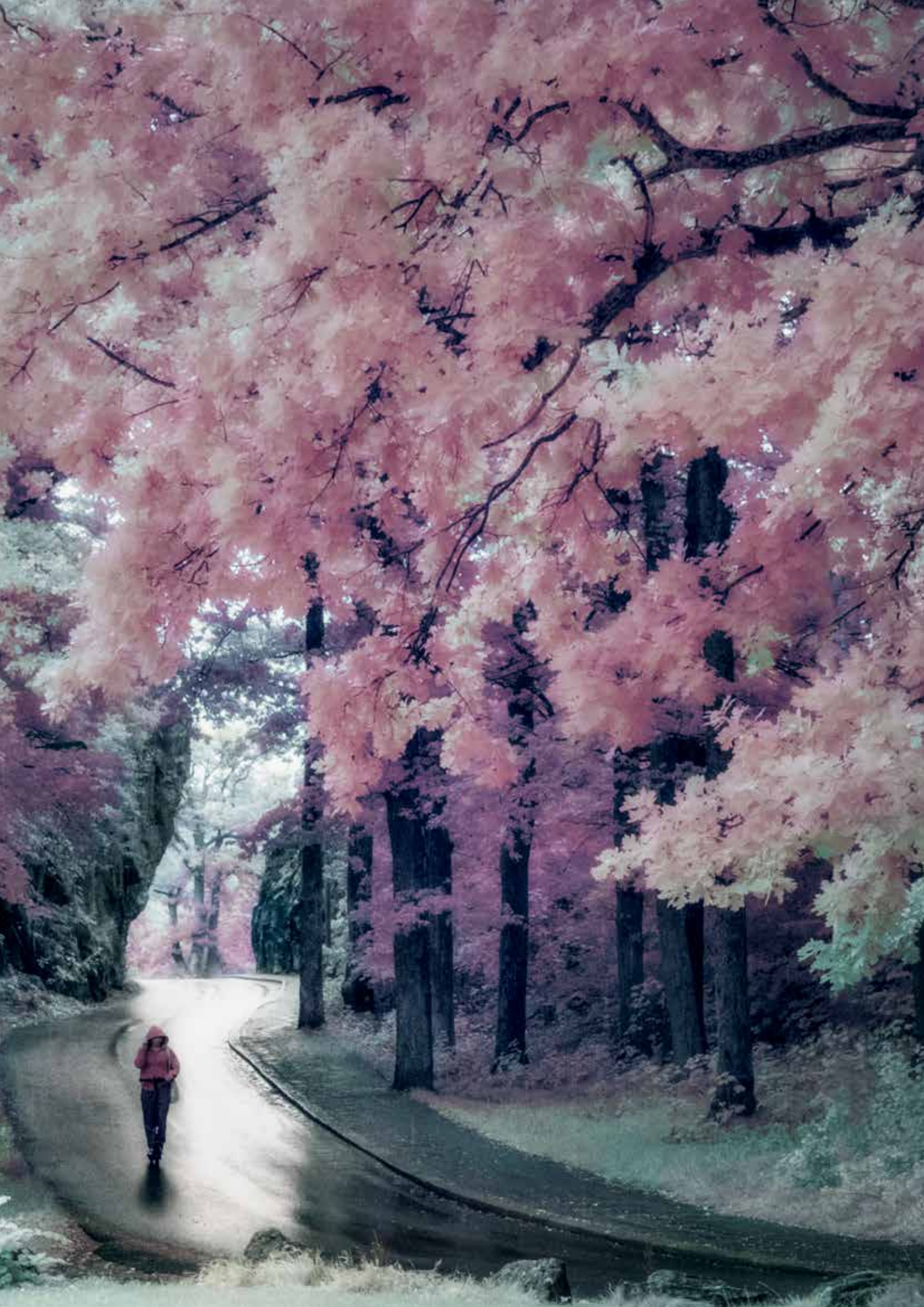
Alle foto: Mehrzad Ghobadi

KRISTIANSAND KOMMUNALE PENSJONSKASSE

ÅRSRAPPORT 2022

INNHold

Hovedtall for Kristiansand kommunale pensjonskasse	7
Årsberetning 2022	9
Resultatregnskap	17
Balanse.....	18
Egenkapitalendringer - oppstilling.....	20
Kontantstrømanalyse	20
Noteopplysninger	21
Forsikringsteknisk oppgjør og aktuarerklæring.....	31
Revisjonsberetning.....	33

HOVEDTALL FOR KRISTIANSAND KOMMUNALE PENSJONSKASSE

Nøkkeltall i 1000 kr	2022	2021	2020	2019	2018
Forholdstall:					
Avkastning	-5,38 %	8,0 %	6,3 %	8,7 %	-0,4 %
Bokført avkastning (målt frem til 2021)		4,3 %	1,8 %	2,6 %	4,1 %
Forsikringsrelaterte adm.kostnader av gj.sn.kollektivportefølje					
	0,18 %	0,17 %	0,20 %	0,20 %	0,19 %
Regnskapstall (tall i tusen):					
Premieinntekter (ekskl.refusj.)	664 599	686 795	396 973	418 873	376 563
Pensjoner (netto)	249 312	226 496	205 622	168 812	158 176
Eiendeler i selskapsporteføljen					
	711 866	717 437	641 417	563 855	493 567
Eiendeler i kollektivporteføljen					
	8 843 203	9 124 023	8 208 847	6 570 123	5 858 095
Forvaltningskapital					
	9 555 069	9 841 460	8 850 264	7 133 978	6 351 662
Innskutt og opptjent egenkapital					
	681 578	690 955	614 220	551 742	489 130
Premiereserve					
	7 008 046	6 474 483	5 896 758	5 192 423	4 848 533
Tilleggsavsetninger					
		509 081	428 602	290 076	285 076
Kursreguleringsfond					
		1 431 894	1 084 303	729 097	360 405
Bufferfond					
	1 284 356				
Premiefond					
	545 801	708 565	799 184	334 394	345 426
Soliditet:					
Solvensmargindekning	389 %	285 %	276 %	282 %	284 %
Solvenskapitaldekning (m/overg.regel)	150 %	157 %	163 %	162 %	165 %
Solvenskapitaldekning (u/overg.regel)	150 %	157 %	163 %	162 %	165 %
Medlemmer (antall):					
Aktive					
	8 525	8 553	8 390	6 767	6 675
Oppsatte med rett					
	5 355	4 636	3 189	2 806	2 646
Oppsatte uten rett					
	13 713	13 357	13 619	12 121	11 374
Sum aktive og oppsatte					
	27 593	26 546	25 198	21 694	20 695
Pensjonister (antall):					
Sum pensjonister					
	5 651	5 353	5 069	4 134	3 893
herav alderspensjon					
	3 288	3 061	2 866	2 335	2 170
herav AFP og tidligpensjon					
	369	375	369	274	268
herav uførepensjon					
	1 548	1 486	1 418	1 161	1 111
herav ektefellepensjon					
	420	402	387	335	316
herav barnpensjon					
	26	29	29	29	28
Sum forsikrede					
	33 244	31 899	30 267	25 828	24 588

ÅRSBERETNING 2022

PENSJONSKASSENS FORMÅL OG RETTSSTILLING

Kristiansand kommunale pensjonskasse ble opprettet 1. juni 1926 av Kristiansand bystyre.

Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmene og andre pensjonsberettigede i henhold til pensjonskassens vedtekter.

Pensjonskassens målsetting er å tilby Kristiansand kommune og øvrige medlemsforetak i pensjonskassen en økonomisk konkurransedyktig pensjonsordning med en opplevelse av god service både for arbeidsgiver, medlemmer og pensjonister.

Pensjonskassen er en selvstendig juridisk enhet med eget styre og egen regnskapsførsel. Pensjonskassens midler holdes atskilt fra kommunens midler og hefter ikke for kommunens forpliktelser. Pensjonskassens formue og inntekter skal ikke for noen del tilfalle kommunen eller dens kreditorer.

PENSJONSKASSENS STYRE OG ADMINISTRASJON

Det ble i 2022 avholdt 8 styremøter og behandlet 62 saker.

Pensjonskassens styre bestod gjennom regnskapsåret 2022 av flg.;

Oppnevnt av bystyret	Varamedlemmer
Åshild Schmidt (Uavh.) leder	1) Gunnar Steen (H)
Roy Mersland (Uavh.) nestleder	2) Ellen K. Nyhus (Uavh.)
Ebbe Boel Pedersen (KrF)	3) C. Petter Benestad (V)
Aase G. Paulsen (AP)	4) Stina Torjesen (A)

Utpekt av arbeidstaker organisasjoner	Varamedlemmer
Are Herdlevær (Fagf.)	1) Ragnhild T. Arnesen (Fagf.)
Åse Birkrem (Delta)	2) Kenneth Langøen (Delta)

Pensjonskassen hadde pr. 31 desember 8 ansatte, herav 7 i 100% stilling, og 1 i 40%.

Sykefraværet gjennom 2022 var på 8,7%, mot 3,2% i 2021. Det har ikke inntruffet noen yrkesskade i løpet av det siste året. Styret anser at arbeidsmiljøet i pensjonskassen er godt.

Pensjonskassen har pr. årets utgang valgt å ikke inngå noe ansvarforsikring for styrets medlemmer eller daglig leder.

Pensjonskassens operasjonelle (utførende) aktuar er Linda E. Johansen i KLP Forsikringsservice A/S. Aktuarfunksjonen ivaretas av KLP Seksjon Risikoanalyse og kontroll ved Tom Ottar Døvik

Pensjonskassen har avtale med selskapet Gabler A/S om leie av pensjonsberegningssystem. Revisjonsselskapet Deloitte A/S er pensjonskassens revisor, mens Agder Kommunerevisjon IKS i 2022 ble valgt til pensjonskassens internrevisor.

Pensjonskassen står under tilsyn av Finanstilsynet, mens Trygderetten er ankeorgan for vedtak i tilknytning til pensjonsområdet.

Pensjonskassen er medlem av interesseorganet Pensjonskasseforeningen som organiserer private og kommunale, selvstendige pensjonskasser. Pensjonskasseforeningen arbeider aktivt med oppgaver av felles interesse for kassene, og tilbyr kurs, samlinger og veiledning overfor sine medlemmer. Pensjonskassen kan også gjennom sitt medlemskap i foreningen formidle lånemulighet for egne medlemmer hos Storebrand.

Pensjonskassen er medlem i arbeidsgiverorganisasjonen Samfunnsbedriftene.

MEDLEMSFORETAK

Pensjonskassen er pliktig pensjonsordning for ansatte i Kristiansand kommune som fyller Hovedtariffavtalens krav for medlemskap i offentlige pensjonsinretninger. Innmelding i en offentlig pensjonsordning skjer fra første arbeidstime.

I tillegg til de kommuneansatte kan andre virksomheter med minst 50% eierskap fra Kristiansand kommune eller virksomheter med nær tilknytning til kommunen, ha sin pensjonsordning i pensjonskassen.

I tillegg til Kristiansand kommune hadde følgende kommunale-/interkommunale virksomheter aktiv pensjonsordning i pensjonskassen ved utgangen av 2022;

Agder Kommunerevisjon IKS
Avfall Sør AS
Avfall Sør Holding AS
Barnefilmfestivalen AS
Kino Sør AS
Kristiansand Brann og Redning IKS
Kristiansand Havn IKS
Kristiansand Kirkelige fellesråd
Kristiansand kommunale pensjonskasse
Kristiansand kommunes energiverkstiftelse - Cultiva
Region Kristiansand

FORSIKRINGSVIRKSOMHETEN

Pensjonsytelsene

Opptjeningen av folketrygdens alderspensjon ble lagt om gjennom pensjonsreformen i 2011. Det ble vedtatt en gradvis innføring av ny opptjeningsmodell over en periode på 10 år, fra og med 1954-kullet til og med 1962-kullet. Den offentlige tjenstepensjon samordnes med folketrygdens alderspensjon ved å beregne et fradrag for folketrygdens utbetalinger. Dette medfører at alderspensjonen fra folketrygden ikke skal reduseres, mens fradragene foretas i den offentlige tjenstepensjonen. Summen av disse to pensjonsutbetalingene skal ved full opptjening utgjøre 66 % av sluttlønn før levealdersjustering.

Pensjonen fra pensjonsordningen for de som er født fra 1963, er fra 01.01.20 en såkalt påslagsordning. Alderspensionen skal tjenes opp med en grunnsats på 5,7 % av pensjonsgrunnlaget mellom 0-12 G, og en tilleggssats på 18,1 % mellom 7,1 og 12 G. Alle år med pensjongivende inntekt skal gi rett til pensjonsopptjening frem til fylte 75 år. En skal kunne starte uttak av pensjonen når som helst mellom 62 og 75 år, og en skal kunne kombinere pensjon og arbeidsinntekt uten at pensjonen reduseres.

I pensjonsreformen i 2011 ble det også vedtatt en individuell garanti som sikret at det for årskullene frem til og med 1958 med full opptjening ble et garantert pensjonsnivå på 66 % av sluttlønn. Garantien omfattet også årskullene 1959-1962, men da med en nedtrappende effekt. Garantien bestemmes av forholdet mellom medlemstid i offentlige tjenestepensjonsordninger før 2011 og samlet medlemstid.

Pensjonene samordnes med andre offentlige pensjons- og trygdeytelser i henhold til Samordningsloven. Medlemmer født mellom 1954 og 1962 vil ha opptjening i folketrygden etter både gammel og ny opptjeningsmodell. Overgangen fra gammel til ny opptjeningsmodell skjer gradvis, over 10 år. De nye samordningsreglene legger opp til den samme gradvise overgangen mellom nye og gamle samordningsregler. 1954-kullet ble 67 år i 2021 og de nye beregningsreglene og samordningsreglene for beregning av alderspensjon ble gjeldende. For 1954-kullet samordnes pensjonen med 90 % gamle samordningsregler og 10 % nye samordningsregler, mens det for 1955-kullet vil være samordning med hhv. 80 og 20 % av gamle/nye regler. Pensjonskassens ytelser er i tillegg til alderspensjon, uføre- og etterlattepensjon i form av enke-, enkemannspensjon og barnepensjon. Etterlattepensjonene ble gjort om til nettoytelser for tilfeller inntråd etter 2001. Uførepenisjon var t.o.m. 2014 en bruttoordning med 66 prosent nivå. Fra 01.01.2015 er også denne ytelsen utformet som en nettoordning. Dette innebærer 25 prosent av G (likevel ikke mer enn 6% av sluttlønn), samt 3 prosent av sluttlønn opp til 6 G og 69 prosent av sluttlønn mellom 6 og 12 G, uavhengig av faktiske ytelser fra folketrygden.

Pensjonskassen har ikke finansieringsansvar for Avtalefestet Pensjon (AFP). Dette er ytelser som pensjonskassen administrerer på vegne av arbeidsgiver, og får omkostningene som utledes av dette dekket fra disse.

Pensjonskassen inngår som part i den såkalte Overføringsavtalen med Statens Pensjonskasse. Avtalen sikrer overføring av pensjonsrettigheter mellom offentlige tjenestepensjonsordninger. Kristiansand kommune og de øvrige medlemsforetak i pensjonskassen er tilknyttet Overføringsavtalen gjennom en egen tilslutningserklæring til denne. Overføringsavtalen innebærer også en automatisk tilknytning til en sikringsordning som skal sikre pensjonsrettigheter i det tilfelle at arbeidsgivere slås konkurs eller opphører av annen grunn. Finansieringen av denne sikringsordningen, samt administrasjonen av overføringsavtalen skjer gjennom innbetaling av en egen avgift.

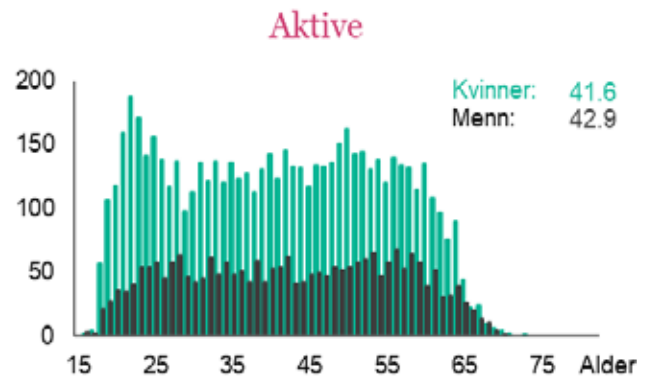
Premier

Den ordinære pensjonspremien for 2022 var på 11,24%, hvorav 2,0% utgjorde arbeidstakers andel. Pensjonspremien er beregnet med en diskonteringsrente som ved utgangen av 2022 er på gjennomsnittlig 2,25 prosent p.a.

Ordinær pensjonspremie for 2022 utgjorde kr.376,8 mill. Dette inkluderer avstemt og avregnet premie for de såkalte ikke-forsikringsbare ytelsene som bla. omfatter bruttopensjoner/ særalderspensjoner. I tillegg utgjorde årets reguleringspremie kr.284,6 mill. Reguleringspremien skal dekke årets lønns- og G-vekst. Det er også innbetalt kr.3,2 mill. til rentegarantipremie.

Medlemstall

Pensjonskassen har ved utgangen av 2022 8.525 premiebetalende medlemmer, en marginal nedgang med 0,3 prosent sammenliknet med foregående år. Det er 5.355 tidligere ansatte med opptjeningstid på henholdsvis over 3 år i ordningen som gjaldt frem til 01.01.2020 og/eller over 1 år i den nye påslagsordningen. Antallet av tidligere ansatte med mindre enn hhv. 3 og 1 års opptjening er på 13.713 personer.

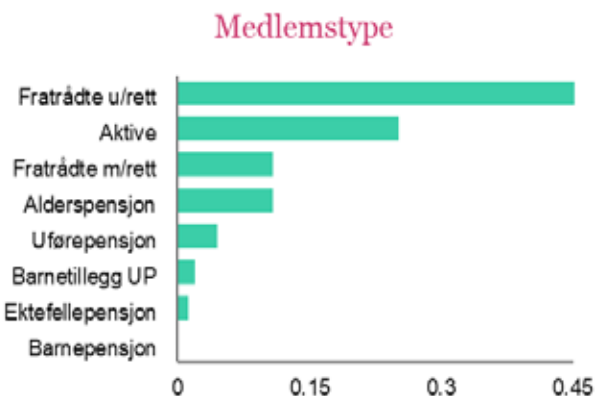

Figur: Aldersfordelingen på aktive medlemmer i KKP.

Pensjonister og utbetalte pensjoner

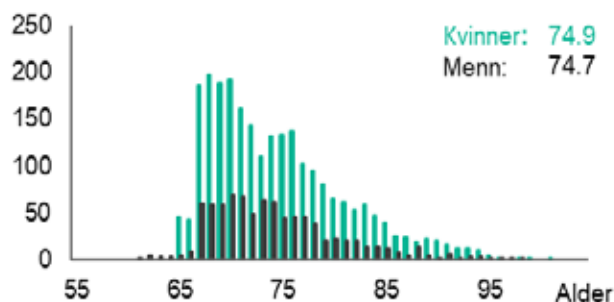
Det er i 2022 utbetalt samlet kr.266,6 mill. i pensjoner til pensjonskassens alders-, uføre- og etterlattepensjonister. Pensjonskassen har mottatt kr.17,3 mill. i netto refusjoner fra andre pensjonsordninger slik at netto utbetalte pensjoner var kr.249,3 mill., mot kr.226,5 mill. i 2021.

Pensjonskassen har ved utgangen av 2022 3.288 alderspensjonister (3.061 i 2021), mens ytterligere 369 mottar AFP/ tidligpensjon (375), 1.548 uførepenisjonister (1.486), og til sammen 420 etterlattepensjonister (402). I sistnevnte inngår 26 personer som mottar barnepensjon (29).

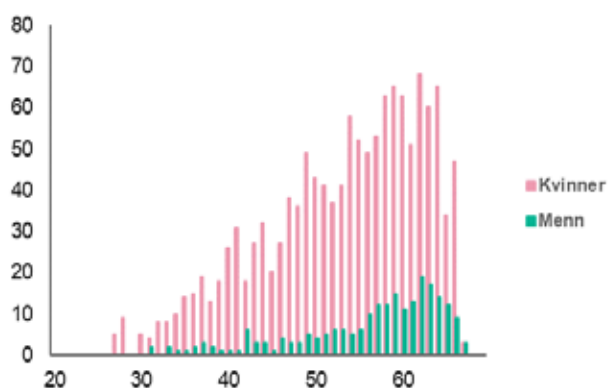
Figur: Medlemstype mot totalt antall medlemmer i KKP.

Alderspensjonister

Figur: Aldersfordelingen på alderspensjonister i KKP.

Aldersfordeling for uføre

Figur: Aldersfordelingen på uførepensjonister i KKP.

FINANSVIRKSOMHETEN

Organisering

Pensjonskassen har innrettet kapitalforvaltningen etter Forsikringsvirksomhetslovens regelverk for dette. Bestemmelser innebærer bl.a. at pensjonskassens forvaltningskapital skal deles i en kollektiv- og en selskapsportefølje. Kollektivporteføljen består av eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetninger til dekning av kontraktsfastsatte forpliktelser. Selskapsporteføljen består av eiendeler som motsvarer pensjonskassens ansvarlige kapital og eventuell annen gjeld utover forsikringsforpliktelsene. Pensjonskassen har valgt å forvalte kollektiv- og selskapsporteføljen samlet, og har etablert et system hvor porteføljene splittes i samsvar med de bakenforliggende forpliktelser på tidspunkter for gitte regnskapsavslutninger gjennom året. Tilsvarende deles avkastningen pr. portefølje i samsvar med gjennomsnittlig respektive porteføljeandel gjennom året. Denne inndelingen fremgår av det som i oppstillingsplanen er kalt h.h.v. teknisk og ikke-teknisk regnskap.

Styret har vedtatt et eget strategidokument for kapitalforvaltningen i pensjonskassen. Styret reviderer dette strategidokumentet minimum en gang i året. Styret oppdaterer da den såkalte idealporteføljen, med basis i pensjonskassens risikobærende evne.

Pensjonskassen er opptatt av å spre investeringene som foretas i kapitalmarkedene. Dette gjelder særlig i forhold til de ulike aktivklassene man velger å investere i, mens tilsvarende også ligger til grunn for valg av leverandører av de ulike plasseringsløsningene. Risikonivået i porteføljen er moderat. Rundt 60% er plassert i rentebærende verdipapirer som pengemarkedsfond og obligasjoner. Mens ca. 40% er plassert i instrumenter med høyere risikoprofil, som aksjefond og næringseiendom.

Pensjonskassen har avtale med selskapet Formue A/S om finansielle rådgivningstjenester innenfor kapitalforvaltningen. Avtalen innebærer løpende tilgang til vurderinger rundt kapitalmarkedene, samt bidrag fra representanter derfra på styremøter o.a. når administrasjon og styret finner dette formålstjenlig.

Videre har pensjonskassen inngått avtale med selskapet Mercer A/S om overvåking av resultatrapportering, utførelse av risikoanalyser, ESG rapportering, forvalteranalyse og strategigjennomgang, Overvåkingsrapport og risikoanalyser oversendes pensjonskassen en gang i kvartalet, og behandles av styret. Det er også signert avtale med Mercer om rolle som risikostyringsfunksjon fra 1.januar 2023.

FINANSMARKEDET I 2022

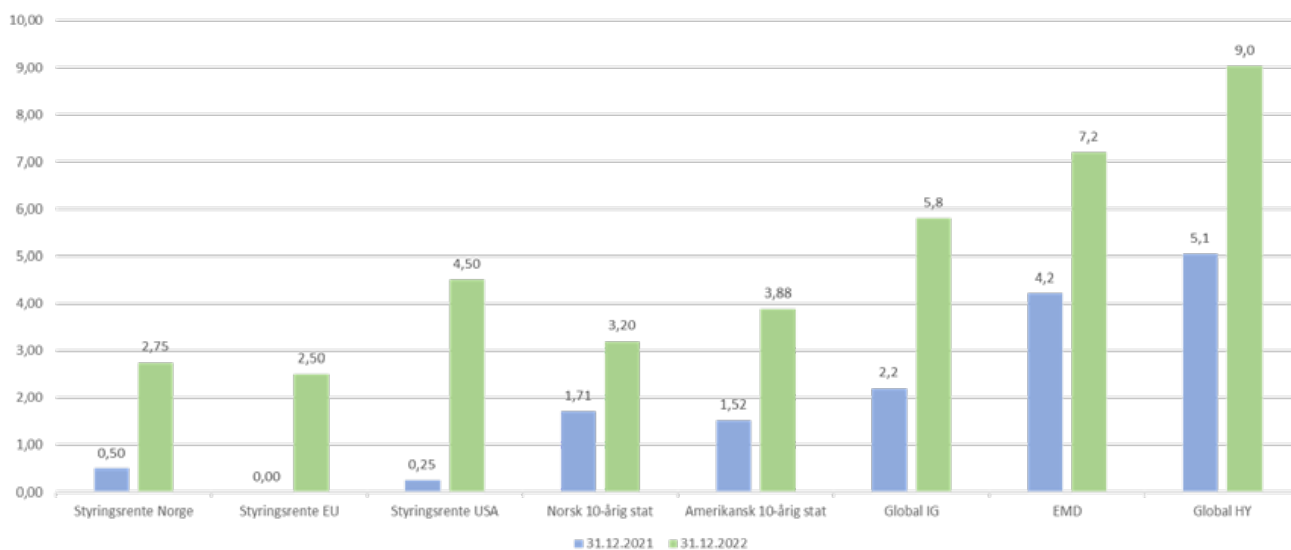
2022 ble et krevende år på mange måter, og vil nok av de fleste kunne kalles et «annus horribilis». Året startet med optimisme, men ble raskt preget av frykt og usikkerhet rundt inflasjon, renteøkning og den geopolitiske situasjonen. Verden, med unntak av Kina, kom seg dog stort sett gjennom året uten opptrapping av Covid-restriksjonene.

En monetær innstrammingsyklus var forventet, men markedets forventning om en gradvis «forbigående» inflasjon som følge av bedre forsyningskjeder, slo ikke til. Starten på krigen i Ukraina førte til et råvareprissjokk, som forverret inflasjonen i de gjenåpnede økonomiene. Priser på blant annet olje og gass steg kraftig, men kom noe ned mot slutten av året.

Inflasjonen nådde i 2022 de høyeste nivåene på fire tiår. Sentralbanker gikk over fra å være «avventende» til å være proaktive og startet den raskeste pengestrammings-syklusen i nyere historie. Dette førte til en betydelig økning i renter, og prisene (kursene) på de aller fleste aktiva ble nedjustert som følge av dette. Kina opplevde et utfordrende år med betydelig nedstengning av økonomien.

Obligasjoner

Den høye inflasjonen tvang sentralbankene til å øke rentene. 10-årsrenter steg historisk raskt, og rentenivået på 10 års statsobligasjoner økte fra ca. 1,7% til 3,2% gjennom året. Økt rentenivå og utgang i kredittspreader bidro til negativ avkastning på obligasjoner. Avkastningen ble svak, spesielt for de obligasjonene med lang durasjon, mens de med kortere durasjon gjorde det relativt bedre. Bloomberg Barclays globale obligasjonsindeks falt 12 % for året, mens indeksen Nordic Bond Pricing RM1-3 dur falt 2 %.

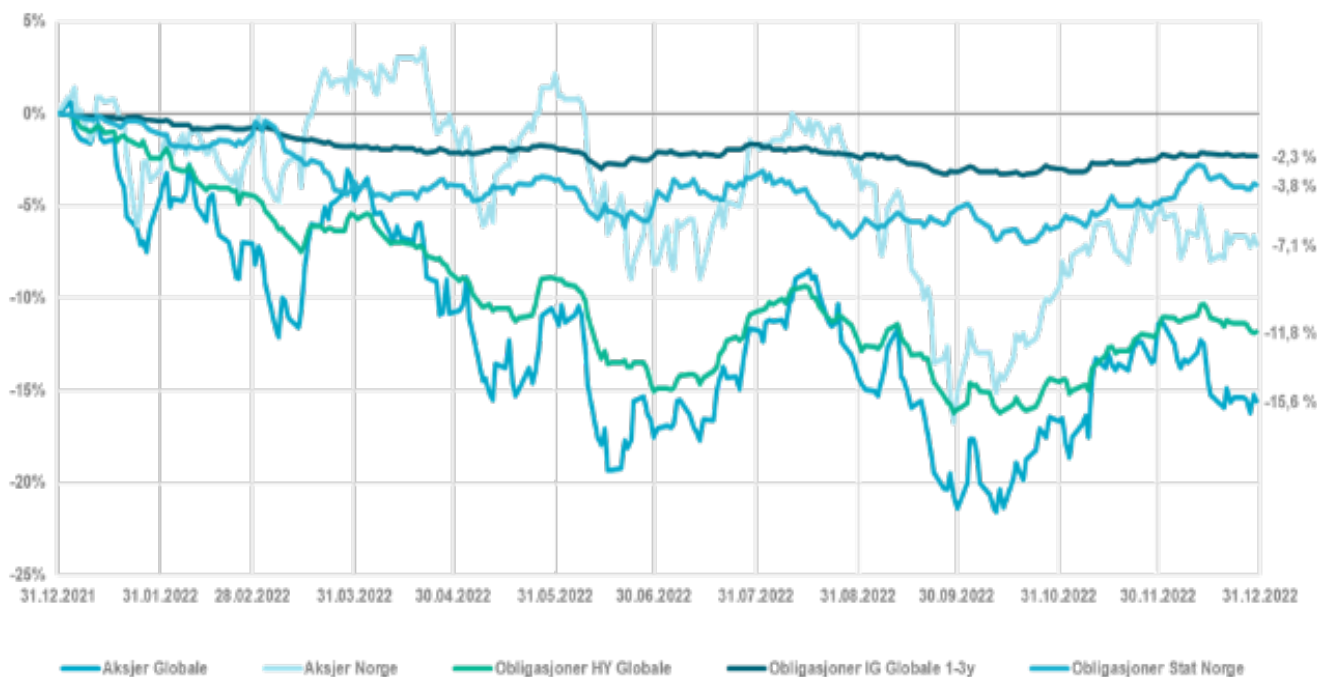
I grafene under ses endringer på styringsrenter, statsrenter og yield gjennom 2022.

Figur: Endring i styringsrenter, 10-årige statsrenter og kredittpåslag obligasjonssegmenter i 2022

Aksjer

Globale aksjer fikk i 2022 en negativ avkastning på 15,6 % for en valutasikret portefølje og 8,1% for en usikret portefølje. Teknologiaksjer hadde et svært dårlig år, og den teknologitunge Nasdaq-indeksen endte ned ca. 33%. Energiaksjer var opp 53,1 %, og var den eneste sektoren som viste positiv avkastning for året. Som følge av dette gjorde norske aksjer det bedre enn globale aksjer, og . OSEFX endte

ned 7,1%. Globale aksjer fikk i 2022 en negativ avkastning på 15,6 % for en valutasikret portefølje og 8,1% for en usikret portefølje. Teknologiaksjer hadde et svært dårlig år, og den teknologitunge Nasdaq-indeksen endte ned ca. 33%. Energiaksjer var opp 53,1 %, og var den eneste sektoren som viste positiv avkastning for året. Som følge av dette gjorde norske aksjer det bedre enn globale aksjer, og OSEFX endte ned 7,1%.

Figuren over viser utviklingen i de finansielle markedene i 2022. Kilde for underliggende data: MSCI/Oslo Børs/Bloomberg.

Aktivafordeling

Pensjonskassen forvaltet ved utgangen av året ca. 9,6 mrd. kroner, en nedgang på 0,2 mrd. i 2022.

Aktivafordeling pr.31.12;

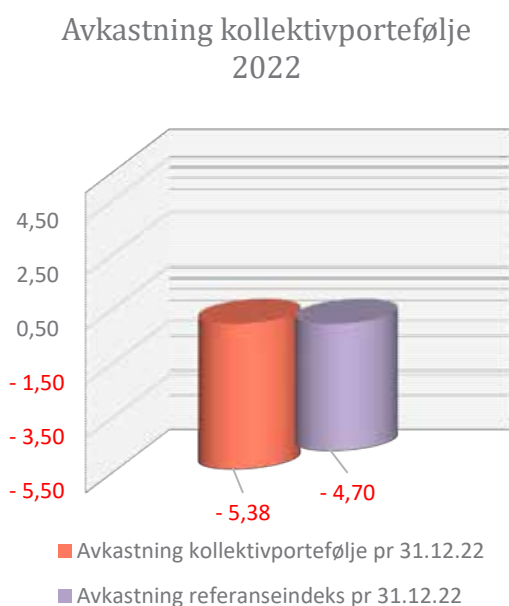
Markedsverdier i prosent	2022	2021
Eiendom/eiendomsfond	11,4	11,1
Norske aksjer	4,9	5,1
Globale aksjer	18,4	21,6
Fremvoksende markeder	3,4	3,2
Norske IG-obligasjoner	26,1	26,5
Globale obligasjoner	11,3	10,7
High-yield obligasjoner	8,5	8,6
Hold til forfall - obligasjoner	12,6	7,5
Utlån til medlemmer	0,1	0,1
Bank/pengemarkedsplassering	3,3	5,6
Sum	100	100

Figur Aktivafordeling i prosent pr 31.12.22

Avkastning

Pensjonskassen hadde i 2022 en verdijustert avkastning på - 5,38% (8,0% i 2021). Avkastningen er beregnet etter den såkalte Dietz formel som gir en tidsvektet avkastningsmåling.

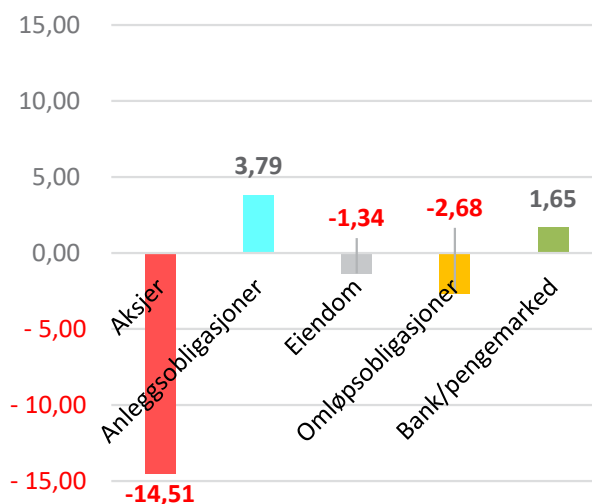

Figur: Avkastning mot referanseindeks i 2022

Avkastningen på de ulike aktivklassene fordeler seg slik:

Avkastning i prosent	2022	2021
Eiendom/eiendomsfond	-1,3	10,4
Norske aksjer	-5,7	32,7
Globale aksjer	-17,2	20,7
Norske obligasjoner	-3,5	0,1
Globale IG-obligasjoner	-2,6	-0,8
High yield - obligasjoner	-1,4	12,1
Norske anleggsobligasjoner	3,8	3,8
Utlån til medlemmer	2,0	1,9
Bank/pengemarkedsplassering	1,7	0,9
Sum	-5,4	8,0

Avkastning hovedaktivklasser 2022

Figur: Avkastning i % pr. hovedaktivklasse i 2022

Pensjonskassen har satt ut all kapitalforvaltning til eksterne forvaltere etter mandater fastsatt av styret.

Alle investeringer i aksjer og obligasjoner måles mot brede og anerkjente indekser.

Pensjonskassen oppnådde i 2022 et avkastningsresultat på de samlede investeringene med negative 527,6 mill. mot positive 707,3 mill. i 2021. Av dette henføres – 489,5 mill. til kollektivporteføljen via det tekniske resultatet.

FINANSIELL RISIKOSTYRING OG SOLIDITET

Pensjonskassen søker å oppnå en avkastning på sin finanskapital som står seg i det lengre tidsperspektiv i forhold til lønnsvekst og inflasjon. Samtidig stilles det også høye krav til årlig avkastning, som det kan være utfordrende å oppnå med rentenivå slik disse har vært de senere år. Dette innebærer at pensjonskassen i sin finansforvaltning må plassere i verdipapirer og fond som innebærer risiko for svingninger og endog verdifall, men som også samlet og ved gode plasseringsvalg gir høyere avkastning enn plasseringer som har liten eller ingen finansiell risiko. Sentralt i ivaretagelsen av så vel kortsiktige som langsiktige målsettinger om tilfredsstillende avkastning, er derfor at pensjonskassen til enhver tid har finansiell evne til å bære risiko i den løpende kapitalforvaltning.

Kristiansand kommune og de øvrige medlemsforetakene tilførte i løpet av 2022 kr 26,2 mill. i ny egenkapital til pensjonskassen. Denne tilførselen av egenkapital gir en delvis dekning for økningen i pensjonskassens pensjonsforpliktelser og tilhørende forvaltningskapital gjennom året.

Forutsetningene for beregningen av solvensmargininkapitalen er noe endret gjennom 2022, ved at denne tallstørrelsen med virkning fra 01.01.2022 består av 50% av bufferfondet mens det i tilsvarende beregning frem t.o.m. 31.12.2021 kun var tilleggsavsetningene som ble medregnet med 50%. En høyere solvensmargininkapital utleder en høyere solvensmargindekning sammenliknet med tidligere års forholdstall. Beregningen viser 389,1% for 2022 mens tallet for 2021 var 285%

Markedsrisiko

Svingninger i kapitalmarkedene, viser viktigheten av en robust og langsiktig strategi for kapitalforvaltningen. Pensjonskassens styre bruker hvert år mye tid på gjennomgang og vurdering av forvaltningsstrategien. Helt sentralt i kapitalforvaltningen står utnyttelsen av bufferkapitalen i pensjonskassen og at den løpende styringen av risikoen pensjonskassen til enhver tid er eksponert mot i et finansmarked under stadig endring.

Kreditrisiko

Pensjonskassen foretar løpende simuleringer av hvordan pensjonskassens portefølje vil utvikle seg ved ulike negative utfall i finansmarkedet. Herunder inngår avdekkingen av pensjonskassens kreditrisiko, som kan omtales som risikoen for at utstedere av obligasjoner og verdipapirer misligholder sine forpliktelser. Kreditrisikoen følges opp gjennom operative regler og kontinuerlige rapporteringskrav, og det er satt krav til kredittverdighet for de ulike deler av renteplasseringene. Finanstilsynets modell for beregning av solvenskapitalkrav gir en god beskrivelse av pensjonskassens evne til å bære risiko av finansiell og forsikringsmessig art. Modellen og regelverket rundt denne ble innført med virkning fra 01.01.2019.

Solvenskapitalkravet reflekterer forholdet mellom pensjonskassens bufferkapital og det tapspotensialet som kommer frem i en stressberegning. I beregningen testes forutsetningene ved fall i aksje- og eiendomsmarkedet, samt rente- og valutakursendringer. I tillegg tas også hensyn til forsikringsmessige utfall som ligger utenfor aktuarens ordinære beregning av forsikringsrisiko. Disse utfallene korrigeres deretter med såkalte korrelasjonseffekter, som er historisk erfarte sammenfall i svingninger i aksje- og obligasjonskurser samt renter og eiendomsverdier.

Utfallet av beregningen, altså risikoen for verdifall i pensjonskassens kapital, måles mot pensjonskassens bufferkapital. Bufferkapitalen omtales som ansvarlig kapital mens solvenskapitalkravet tilsvarer det samlede tapspotensialet som utledes av Finanstilsynets modell. Samlet ansvarlig kapital divideres på solvenskapitalkravet, og dette forholdstallet må oppfylles med minimum 100%.

Pensjonskassens solvenskapitaldekning viser en dekning på 150% pr.31.12.22. Tilsvarende beregning ved foregående årsskifte gav en dekning på 157%. Nedgangen i

solvenskapitaldekningen må i det vesentligste relateres til den negative utviklingen i markedsverdier på pensjonskassens beholdning av aksjer og omløpsobligasjoner. Dette har gitt noe større prosentvis tap i samlet ansvarlig kapital enn det tilsvarende i tapspotensialet. Styret vurderer at en solvenskapitaldekning som ligger i intervallet 135–180 % betegnes som en normal dekning for pensjonskassen. Styret har i sin strategi for kapitalforvaltningen lagt vekt på å ha en sunn balanse mellom pensjonskassens ansvarlige kapital og solvenskapitalkravet, og konstaterer på tross av noe nedgang gjennom året at solvenskapitaldekningen fortsatt viser tilfredsstillende tall for dette.

Likviditetsrisiko

Styret har i samsvar med krav i den såkalte likviditetsstyringsforskriften, fastsatt egne retningslinjer rundt likviditetsstyringen i pensjonskassen. Pensjonskassens strategi for kapitalforvaltningen innebærer hovedsakelig plassering i likvide fond og enkeltpapirer som kan realiseres på kort varsel. De minst likvide plasseringene er medlemslån og midler i eiendomsfond, men samlet utgjør dette så lite av pensjonskassens samlede forvaltningskapital at det ikke svekker inntrykket av en svært god samlet likvid kapital situasjon.

SAMFUNNSANSVAR OG ANSVARLIG KAPITALFORVALTNING

Pensjonskassens hovedoppgave er å skape trygge pensjoner ved å investere kostnadseffektivt i selskaper som har god verdiutvikling, og å øke kapitalen som medlemmenes arbeidsgivere har gått inn med. Denne kapitalen blir benyttet til å betale ut pensjon i tråd med pensjonsrettighetene som medlemmene har opparbeidet seg. Eierskap i selskaper er en viktig del av forvaltningen av pensjonsmidlene, noe som medfører at pensjonskassen er eksponert mot bærekraftsrisiko igjennom selskapene det investeres i.

For pensjonskassen er forhold knyttet til ESG (environment, social and governance) og bærekraftige investeringer en integrert del av forvaltningen.

Det er vedtatt en egen strategi for bærekraftige investeringer som inneholder blant annet følgende målsetninger:

- o Pensjonskassen skal på en hensiktsmessig måte integrere hensyn knyttet til ESG i investeringsbeslutninger og investeringsprosesser
- o Pensjonskassens forvaltere skal til enhver tid integrere hensyn knyttet til ESG i investeringsbeslutninger og investeringsprosesser, samt i eierskapsutøvelse
- o Det skal ikke investeres i selskap som i sin adferd er i brudd med internasjonale konvensjoner og prinsipper som blant annet følger av FNs Global Compact
- o Det skal ikke investeres i selskap som er ekskludert av Statens Pensjonsfond Utland

Årsskiftet 2022/23 markerte en vesentlig endring i de regulatoriske rammebetingelsene for pensjonskasser. To lovendringer med relevans for bærekraftige investeringer trådte i kraft 01.01.23, både revidert pensjonskassedirektiv (IORP II) og lov om offentliggjøring av bærekraftsinformasjon i finanssektoren mv. (populært kalt SFDR). IORP II gir føringer til pensjonskassenes risikostyring, som følgelig forventes å ha et forholdsmessig og effektivt system

for å styre finansiell risiko knyttet til ESG. SFDR gir føringer om hvordan pensjonskassene må og kan kommunisere om bærekraftige investeringer. Krav til dokumentasjon og rapportering avhenger av hvor langt pensjonskassen går i kommunikasjonen av bærekraft i forvaltningen. Pensjonskassen har brukt mye tid i 2022 på forberedelser til overnevnte lovendringer, spesielt IORP II. Innen SFDR følger pensjonskassen de lovpålagte kravene som omhandler opplysninger om hvorledes pensjonskassen innlemmer bærekrafts risiko i investeringsbeslutningene.

Aktiviteter innen ESG i 2022:

Pensjonskassen velger ikke selv hvilke selskaper det skal investeres i. Beslutninger vedrørende dette er delegert til kapitalforvaltere som har tilgang på mer ressurser, spesialistkompetanse og erfaring innen selskapsanalyse. Pensjonskassens oppgave er å sørge for en robust totalportefølje og å velge forvaltere av høy kvalitet med ressurser, systemer og kompetanse til å integrere bærekraftsrisiko i forvaltningen. For å sikre at forvalterne følger pensjonskassens retningslinjer, gjennomføres en årlig forvalterevaluering, som primært leveres av spesialist på fondsanalyse, Mercer. Mercer gjennomfører regelmessige dybdeintervjuer av forvaltere og grundige analyser av deres prosesser, strategier, systemer og ressurser for integrasjon av bærekraftsrisiko. Forvalterevalueringen ble gjennomført og presentert for styret i desember. Samtlige forvaltere ble vurdert til å tilfredsstille pensjonskassens krav til integrasjon av bærekraftsrisiko.

For å avdekke om det er områder av porteføljen som presterer under forventning, vurderer også styret minst årlig porteføljens score på en rekke forskjellige indikatorer for bærekraftsrisiko, blant annet porteføljeselskapene utslipp av klimagasser. Dette er pr i dag kun kostnadseffektivt mulig å gjennomføre for den børsnoterte delen av porteføljen, hvilket representerer ca. 86 % av totalporteføljen. Med en diversifisert portefølje er pensjonskassen eksponert for et stort antall selskaper, og det er ikke alle som offentliggjør informasjon om utslipp, eller hvor informasjonen er tilgjengeliggjort via ESG-dataplattformer. Pr årsskiftet hadde ca. 51 % av porteføljeselskapene offentliggjort utslippinformasjon i årsrapporter eller bærekraftsrapporter. I tillegg fantes det tilgang på utslippsestimater for ca. 15 % av selskapene, hvilket betyr at det var datadekning på ca. 66 % av den børsnoterte delen av porteføljen. Datadekningen har forbedret seg betydelig siden pensjonskassen begynte å gjennomlyse porteføljen i 2021. Det har medført at pensjonskassen som investor stadig får mer relevant og pålitelig informasjon om porteføljens bærekraft.

Pr årsskiftet var de estimerte finansierte klimagassutslippene i pensjonskassens portefølje 33 443 tonn CO₂-ekvivalenter. Utslippene har sunket betydelig siste år. Dette inkluderer porteføljeselskapenes vektete scope 1 og 2 utslipp, og utelukker altså scope 3 og 4, samt utslipp knyttet til statsobligasjoner. Pensjonskassen vil ta inn scope 3&4 og utslipp knyttet til statsobligasjoner i analysen når det foreligger en allmenn akseptert markedspraksis for beregningsmetodikk.

Et av de viktigste måltallene i ESG-analysen er karbonintensitet. Dette er selskapenes klimagassutslipp delt

på selskapenes salgsinntekter, som så igjen summeres basert på porteføljevæktning. Hvor store klimagassutslipp et selskap har, er avhengig av størrelsen på selskapet. Store selskaper slipper ut mer rett og slett fordi de er større. Intensiteten er et godt mål fordi utslippene justeres for størrelse. Det betyr at måltallet karbonintensitet er sammenlignbart på tvers av fond, porteføljer og investorer. Pensjonskassens samlede karbonintensitet var på 99 tCO₂e per årsskiftet. Til sammenligning ligger Oslo Børs på ca. 224 tCO₂e og global referanseindeks for aksjer rundt 116 tCO₂e.

For å unngå at pensjonskassen er eksponert mot selskaper med svake resultater når det gjelder miljømessige og samfunnsrelaterte forhold, har pensjonskassen valgt å utelukke selskaper som er utelukket av Statens Pensjonsfond Utland (SPU). Dette betyr at selskaper som bryter med SPU's etiske retningslinjer ekskluderes fra pensjonskassens investeringsunivers. Porteføljen gjennomlyses regelmessig for å kontrollere at den ikke inneholder ekskluderte selskaper. Det har i løpet av 2022 ikke vært brudd på SPU's eksklusjonsliste.

ANNET

Pensjonskassen driver ikke forsknings- og utviklingsarbeid i egen regi, men nyter bl.a. gjennom tilknytningen til Pensjonskasseforeningen og dens tilknyttede samarbeidspartnere, godt av betydelig utrednings- og kompetansefremmende tiltak.

Pensjonskassens styre og ledelse er opptatt av å fremme likestilling mellom kjønnene i samsvar med bestemmelsene om dette i bl.a. finansforetakslovens §8-4. Administrasjonens (fire kvinner og fire menn) og styrets (tre kvinner og tre menn) sammensetning viser slik likestilling. For ytterligere informasjon om likestilling i pensjonskassen vises til dokumentet «Likestillingsredegjørelse i Kristiansand kommunale pensjonskasse» som er offentliggjort på vår hjemmeside www.kkpensjon.no under fanen «om oss».

Godtgjørelse til revisor utgjorde til sammen kr.460.000,- inkl. mva. i 2022. Utbetalt samlet honorar til styre- og varamedlemmer var på til sammen kr.633.405,-.

ENDRINGER I FORSIKRINGSFORPLIKTELSENE OG RESULTATDISPONERING

Det er i 2022 resultatført følgende endringer i

Pensjonskassens forsikringsforpliktelser;	
Pliktige avsetninger til premiereserve (inkl. overføringer fra andre pensjonsforetak)	kr. 533,6 mill.
Endring i bufferfond	kr. 656,6 mill.
Renter til premiefond	kr. 12,5 mill.
Sum resultatførte endringer	
– kontraktsfastsatte forpliktelser	kr. 110,5 mill.

Pensjonskassens resultatanalyse for 2022 viser følgende avkastnings-, administrasjons- og risikoresultat;

Avkastningsresultat	- kr. 656,6 mill.
Administrasjonsresultat	kr. 1,8 mill.
Risikoresultat	- kr. 11,5 mill.
Sum resultatelementer	- kr. 643,3 mill.

Resultatanalysen utleder følgende resultatdisponering;	
Anvendt fra bufferfond	kr. 656,6 mill.
Anvendt til premiefond	kr. 6,4 mill.
Anvendt til risikoutjevningssfond	kr. 5,0 mill.
Anvendt til opptjent egenkapital	kr. 1,8 mill.
Netto anvendt	kr. 643,3 mill.

Det ufordelte og negative avkastningsresultatet hentes som det fremgår ovenfor i sin helhet inn ved overføring av midler fra opparbeidet bufferfond.

Innkrevet rentegarantipremie på kr.3,2 mill. går, sammen med administrasjonsresultatet til annen opptjent egenkapital via pensjonskassens totalresultat. I tillegg inngår også resterende del av risikoresultatet (etter avsetningene på 5,0 mill. til risikoutjevningssfond) i denne resultatstørrelsen.

Pensjonskassens ikke-tekniske regnskap viser et negativt resultat i 2022 på kr. 38,8 mill. Etter at disponeringene fra det tekniske regnskapet tillegges, sammen med estimatavvik som knyttes til pensjonskassens egne pensjonsforpliktelser, så innebærer dette at pensjonskassens opptjente egenkapital samlet svekkes med 35,6 mill. i løpet av 2022, mens tilsvarende for 2021 var en styrking med 51,1 mill..

FREMTIDSUTSIKTER

Styret i Kristiansand kommunale pensjonskasse har for sitt arbeid lagt til grunn at pensjonskassen skal drives slik at Kristiansand kommune og de øvrige medlemsforetakene må betale minst mulig premie for å dekke pensjonsforpliktelsene både på kort og lang sikt. Pensjonskassens styre og administrasjon vil i likhet med tidligere år være aktive i kapitalforvaltningen, og søke å oppnå optimale plasseringsformer i forhold til risiko, spredning og avkastning.

Styret og administrasjonen vil også i tiden fremover arbeide med å videreutvikle pensjonskassen som en konkurransedyktig ordning til beste for medlemmene, pensjonistene og arbeidsgiverne.

Pensjonskassen har som mål å være det beste pensjonsalternativet for medlemmene og arbeidsgiverne.

Det skal oppnås ved trygg kapitalforvaltning, med vekt på informasjon og service overfor medlemmene, og ved å være synlig og aktiv i samspill med arbeidsgiverne.

FINANSMARKEDET - NOEN MOMENTER Å FØLGE MED PÅ I 2023

Inngangen til 2023 er preget av en del av de samme utfordringene som preget siste halvår av 2022. Sentralbankene har kommunisert, og markedet forventer, at renten økes videre i 2023. Det er tegn som tyder på at inflasjonen er i ferd med å avta og at rentetoppen er i ferd med å nås, men økte utgifter knyttet til blant annet renter og energi kan dempe veksten og føre til resesjon i 2023.

Målt ved P/E er internasjonale aksjer priset tilsvarende sitt historiske gjennomsnitt. Finansåret 2023 har for øvrig startet bra, men det må forventes betydelige markedssvingninger fremover i forbindelse med resultatfremleggelse og offentliggjøring av makroøkonomiske nøkkeltall. For pensjonskassen er allikevel utgangspunktet for å skape god avkastning bedre enn på lenge. Hovedårsaken til dette er avkastningspotensialet på obligasjonsporteføljen. Med dagens rentenivå og nivået på kredittpåslagene, indikeres det stor robusthet med tanke på å levere avkastning over grunnlagsrenten.

FORTSATT DRIFT

Årsregnskapet for 2022 er avlagt med forutsetning om fortsatt drift, og styret bekrefter av ovennevnte at forutsetningen er til stede.

Styret kjenner ikke til at det er vesentlig usikkerhet knyttet til årsregnskapet og kjenner heller ikke til at det er ekstraordinære forhold som har betydning for vurdering av pensjonskassens regnskap. Det er ikke inntruffet forhold etter regnskapsårets slutt som har betydning for vurdering av regnskapet.

Styret mener at det fremlagte årsregnskapet gir et rettsvisende bilde av pensjonskassens økonomiske stilling 31.12.2022 og av resultatet for 2022.

Kristiansand, den 22.mars 2023
Styret i Kristiansand kommunale pensjonskasse

Ashild Schmidt
Styreleder

for
Roy Mersland
Nestleder

Ebbe Boel Pedersen
Styremedlem

Aase G. Paulsen
Styremedlem

Are Herdlevær
Styremedlem

Åse Birkrem
Styremedlem

Frode Thorkildsen
Adm. direktør

RESULTATREGNSKAP

Note	TEKNISK REGNSKAP (tall i tusen)	2022	2021
	1. Premieinntekter		
2	1.1 Forfalte premier, brutto	664 599	686 795
	1.2 Avgitte gjenforsikringspremier	-135	-105
	1.3 Overføring av premiereserve m.v. fra andre forsikringsforetak/pensjonsforetak	1 578	1 901
	Sum premieinntekter for egen regning	666 042	688 591
	2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen		
3	2.2 Renteinntekt og utbytte m.v. på finansielle eiendeler	141 221	201 760
4	2.4 Verdiendringer på investeringer	-677 134	347 591
5	2.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	46 418	107 222
	Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	-489 495	656 573
	4. Andre forsikringsrelaterte inntekter	0	7
	5. Pensjoner mv.		
	5.1 Utbetalte pensjoner mv.		
7	5.1.1 Brutto	-249 312	-226 496
	Sum pensjoner mv.	-249 312	-226 496
	6. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelse - kontraktsfastsatte forpliktelser		
	6.1 Endring i premiereserve mv.		
8	6.1.1 Endring i premiereserve mv., brutto	-533 563	-577 725
8	6.2 Endring i tilleggsavsetninger		-80 479
4,8	6.3 Endring i kursreguleringsfond		-347 591
8	6.4 Endring i bufferfond	656 619	
8	6.5 Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	-12 504	-32 497
8	6.6 Overføring av tilleggsavsetninger og bufferfond fra andre		479
	Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelsene - kontraktsfastsatte forpl.	110 551	-1 037 812
	8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser		
8	8.1 Overskudd på avkastningsresultatet		-52 410
8	8.2 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	-6 436	
	Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser	-6 436	-52 410
	9. Forsikringsrelaterte driftskostnader		
10,11	9.1 Forvaltningskostnader	-5 560	-5 094
9,10,11	9.2 Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	-15 776	-14 383
	Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	-21 336	-19 477
	11. Resultat av teknisk regnskap	10 014	8 976
	IKKE-TEKNISK REGNSKAP		
	12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen		
3	12.2 Renteinntekt og utbytte m.v. på finansielle eiendeler	11 006	15 584
4	12.4 Verdiendringer på investeringer	-52 772	26 847
5	12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	3 618	8 282
	Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	-38 149	50 712
	14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen		
10,11	14.1 Forvaltningskostnader	-433	-393
	14.2 Andre kostnader	-244	-198
	15. Resultat av ikke-teknisk regnskap	-38 825	50 121
	16. Resultat før skattekostnader	-28 811	59 097
1,12	17. Skattekostnader	0	0
21	18. Resultat før andre inntekter og kostnader	-28 811	59 097
	19. Andre inntekter og kostnader		
	19.1 Andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet		
13	19.1.2 Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger	-1 766	-1 060
21	20. TOTALRESULTAT	-30 578	58 038
	Disponeringer		
	Overført til(fra) risikoutjevningfond	-5 000	
	Overført ti(fra) annen opptjent egenkapital	35 578	-58 038
	Sum disponeringer	30 578	-58 038

BALANSE

Note	EIENDELER (tall i tusen)	2022	2021
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN			
2. Investeringer			
	2.3 Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		
15	2.3.1 Rentebærende papirer	41 852	14 676
16	2.3.2 Utlån og fordringer	45 637	37 764
	2.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		
18	2.4.1 Aksjer og andeler	265 200	286 488
19	2.4.2 Rentebærende papirer	321 136	332 830
20	2.4.3 Utlån og fordringer	11 058	14 150
	Sum investeringer	684 883	685 908
3. Fordringer			
	3.1 Fordringer knyttet til premieinntekter	345	
	3.2 Andre fordringer	6 445	5 883
	Sum fordringer	6 790	5 883
4. Andre eiendeler			
20	4.2 Kasse, bank	20 193	25 646
	Sum andre eiendeler	20 193	25 646
	Sum eiendeler i selskapsporteføljen	711 866	717 437
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE			
6. Investeringer i kollektivporteføljen			
	6.3 Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost		
15	6.3.1 Rentebærende papirer	533 036	191 735
16	6.3.2 Utlån og fordringer	581 246	493 381
	6.4 Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi		
18	6.4.1 Aksjer og andeler	3 377 652	3 742 874
19	6.4.2 Rentebærende papirer	4 090 077	4 348 329
20	6.4.3 Utlån og fordringer	140 842	184 862
20	6.4.5 Andre finansielle eiendeler	120 350	162 843
	Sum investeringer i kollektivporteføljen	8 843 203	9 124 023
	Sum eiendeler i kundeporteføljene	8 843 203	9 124 023
SUM EIENDELER		9 555 069	9 841 460

BALANSE - forts.

Note	EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER (tall i tusen)	2022	2021
21	10. Innskutt egenkapital	462 937	436 737
	11. Opptjent egenkapital		
21	11.1 Risikoutjevningfond	5 000	
	11.2 Annen opptjent egenkapital	218 641	254 218
	Sum opptjent egenkapital	223 641	254 218
	12. Ansvarlig lånekapital m.v.		
22	12.1 Evigvarende ansvarlig lånekapital	10 704	10 704
	Sum ansvarlig lånekapital m.v.	10 704	10 704
	13. Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser		
8	13.1 Premiereserve mv.	7 008 046	6 474 483
8	13.2 Tilleggsavsetninger		509 081
8	13.3 Kursreguleringsfond		1 431 894
8	13.4 Bufferfond	1 284 356	
8	13.5 Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	545 801	708 565
	Sum forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	8 838 203	9 124 023
	15. Avsetninger for forpliktelser		
13	15.1 Pensjonsforpliktelser o.l	4 532	2 733
	Sum avsetninger for forpliktelser	4 532	2 733
	16. Forpliktelser		
23	16.3 Andre forpliktelser	15 053	13 045
	Sum forpliktelser	15 053	13 045
	SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER	9 555 069	9 841 460

Kristiansand, den 22.mars 2023
Styret i Kristiansand kommunale pensjonskasse

Ashild Schmidt
Styreleder

Roy Mersland
Nestleder

Ebbe Boel Pedersen
Styremedlem

Aase G. Paulsen
Styremedlem

Are Herdtevær
Styremedlem

Ase Birkrem
Styremedlem

Frode Thorkildsen
Adm. direktør

EGENKAPITALENDRINGER - OPPSTILLING

(i 1000 kr)	Innskutt egenkapital	Risikoutj. fond	Annen opptj. egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 1.januar 2022	436 737	0	254 218	690 955
Resultat for andre inntekter og kostnader			-28 812	-28 812
Estimatendringer - ytelsesbaserte pensjonsordninger			-1 766	-1 766
Totalresultat				
Tilført egenkapital fra medlemsforetak	26 200		,	26 200
Disponert totalresultat		5 000	-5 000	
Egenkapital 31.desember 2022	462 937	5 000	218 641	686 577

KONTANTSTRØMANALYSE

	2022	2021
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER:		
Innbetalte premier	482 877	504 060
Utbetalte pensjoner	-266 619	-244 354
Netto innbetalte refusjoner iht overføringsavtalen	16 273	17 858
Innbetalinger-/utbetalinger relatert til flytting	1 595	2 630
Utbetalinger til andre leverandører av varer og tjenester	-20 138	-19 975
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	213 988	260 219
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIELLE EIENDELER:		
Utbetaling av lån fra kunder m.v.	1 434	1 551
Utbetaling ved kjøp av aksjer og andeler	-167 620	-30 858
Innbetaling ved salg av obligasjoner,sertifikater m.v	117 000	119 150
Utbetaling ved kjøp av obligasjoner,sertifikater m.v	-489 767	-599 087
Netto utbetalt ved plasseringer hos kredittinstitusjoner	47 112	9 662
Netto utbetalt gjennom gevinst/tap ved realisasjon	50 035	115 504
Innbetaling av renter	94 258	163 024
Utbetaling av renter	-244	-198
Innbetaling av utbytte/utdelinger fra deltakerlignende selskaper	58 556	55 814
Endring fordringer	-907	-19
Endring kortsiktig gjeld	2 008	-1 732
Netto kontantstrøm fra finansielle eiendeler	-288 135	-167 189
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGAKTIVITETER:		
Innbetaling av kjernekapitalinnskudd	26 200	25 664
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	26 200	25 664
Netto endring i kasse, bank	-47 947	118 694
Beholdning kasse, bank pr. 01.01.	188 489	69 795
Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr. 31.12.	140 542	188 489

Kontantstrømoppstillingen angir samlede kontantstrømmer i pensjonskassen, uavhengig av oppdelingen mellom kollektiv- og selskapsportefølje.

NOTER

NOTE 1

REGNSKAPSPRINSIPPER

Regnskapet for 2022 er avlagt i henhold til Lov om årsregnskap (regnskapsloven) og Forskrift om årsregnskap for pensjonsforetak, vedtatt 20.12.2011. Forskriftens viktigste konsekvenser for oppstilling og anvendte regnskapsprinsipper på enkelte aktivklasser beskrives i det følgende;

Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost

Investeringer som holdes til forfall

Investeringer som holdes til forfall er vurdert til anskaffelseskost med tillegg/fradrag for amortisert overkurs/underkurs.

Overkurs/underkurs og omkostninger fordeles over investeringenes resterende løpetid, i form av ned-/oppskrivninger etter nåverdi/effektiv rente metoden, også kalt amortiseringer. Amortisert overkurs/underkurs resultatføres som justering av investeringenes løpende renteinntekt.

Styret har besluttet at disse investeringene skal holdes til forfall.

Utlån og fordringer

Medlemslån er oppført til nominelle verdier i balansen, med fradrag for 100 i tapsavsetning. Pensjonskassen har vedtatt rutiner som relaterer seg til forskrift om den regnskapsmessige behandlingen av utlån og garantier i finansinstitusjoner.

Pensjonskassens portefølje av eiendomsobligasjoner sikret med pant i fast eiendom er vurdert til anskaffelseskost fratrukket eventuell underkurs. Disse obligasjonene er amortisert og fordelt resultatført over investeringens løpetid.

Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi

“Aksjer og andeler” og “Rentebærende papirer” vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Årets positive verdiendring på investeringene er delvis ført mot bufferfondet (teknisk regnskap), mens resterende er ført mot annen opptjent egenkapital (ikke-teknisk regnskap), og i egen note spesifisert som fond for urealiserte gevinster i selskapsporteføljen. Aksjer m.v. (jfr. selskapskatteloven § 5-1 nr 1) er tilordnet anskaffelseskost etter FIFO-metoden pr.portefølje. For andre finansielle eiendeler er gjennomsnittskurs benyttet.

“Utlån og fordringer” omfatter pensjonskassens korttidsinnskudd hos banker, eksklusive ordinære driftskonti som inngår i regnskapsposten “Andre finansielle eiendeler” i kollektivporteføljen, mens det i selskapsporteføljen inngår i “Kasse, Bank”.

Derivat som sikring

Pensjonskassen benytter seg av virkelig verdi sikring. Derivater som faller inn under denne kategorien regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet.

Fordringer

Premiefordringer og andre fordringer er balanseført til pålydende. Fordringene er vurdert å ikke være tapsutsatt.

Ansvarlig lånekapital

Ansvarlig lånekapital er oppført til pålydende.

Avsetninger

Avsetninger til forsikringsfond

Premiereserven utgjør den forsikringstekniske kontantverdien

av pensjonsrettigheter opptjent på beregningstidspunktet. Beregningen foretas av pensjonskassens aktuar. Årets avsetning til premiereserve er i samsvar med aktuarens forsikringstekniske beregning som fremgår i egen oversikt. Det ble i 2020 innført et nytt dødelighetsgrunnlag, K2021. For menn er dødeligheten redusert mens den for kvinner er uendret fra tidligere tariff, K2013. Oppdaterte levealdersforutsetninger i 2020 medførte en frigjøring av premiereserve. Frigjøringen ble gjennom 2020 og 2021 overført til medlemsforetakenes premiefond. Premiereserve inkluderer avsetning til administrasjonsreserve. Inntrufne forsikringstilfeller som enda ikke er oppgjort inngår også i premiereservene. Ny uføremodell i offentlig tjenstepensjon trådte i kraft med virkning fra 01.01.2015. Fra samme tidspunkt ble ny uføretariff (KFSU2015) tatt i bruk.

Tilleggsavsetninger

Representerer en forsikringsmessig buffer som kan benyttes i de år den finansielle avkastningen ikke er tilstrekkelig til å dekke grunnlagsrenten som ved utgangen av 2022 er på gjennomsnittlig 2,25%. Del av bufferfond fra 01.01.2022.

Bufferfond

Nye regler f.o.m. 01.01.2022 innebærer at et bufferfond erstatter det som t.o.m. 2021 var tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond i pensjonskassen. Bufferfondet skal anvendes for overskudd på pensjonskassens avkastningsresultat og vil tilsvarende kunne benyttes ved negative avkastningsresultat. Fondet er kundefordelt og har ingen øvre grense.

Premiefond

Premiefondet er kundenes avsetning til fremtidige premieinnbetalinger.

Risikoutjevningfond

Risikoutjevningfondet benyttes til å styrke avsetningene til premiereserve vedrørende risiko knyttet til person. Risikoutjevningfondet klassifiseres som egenkapital og innregnes og måles i samsvar med særskilte presiseringer rundt dette gitt i brev fra Finanstilsynet datert 25.01.2017.

Skatt

Pensjonskasser skattelegges etter samme regelverk som gjensidige livsforsikrings-selskaper. Pensjonskassens finansieringsmodell innebærer at utsatt skattefordel ikke oppfyller kravet til balanseføring etter god regnskapspraksis. Pensjonskassen ilegges 0,15 % formuesskatt av ligningsmessig nettoformue.

Sammenlignbare tall

Alle tall i resultat- og balanseoppstillingen, samt i notene presentert i hele tusen.

Inndeling av forvaltningskapitalen

Under henvisning til § 3-11 i Forsikringsvirksomhetsloven, er pensjonskassens forvaltningskapital delt inn i h.h.v. en selskaps- og en kollektivportefølje. Midler i selskapsporteføljen skal tilsvare pensjonskassens innskutte og opptjente egenkapital, samt ansvarlige lånekapital og eventuell annen gjeld enn forsikringsforpliktelsene, mens kollektivporteføljens midler skal tilsvare de avsatte kontraktsfastsatte forpliktene, med tillegg for risikoutjevningfond. Midlene er gitt en felles forvaltning, men er splittet i samsvar med forholdsmessigheten på pensjonskassens passivside.

Tilsvarende fordeles finansavkastningen i samsvar med selskaps- og kollektivporteføljens gjennomsnittlige vektning gjennom året. Inndelingene ser slik ut for 2022;

	Kollektivportefølje	Selskapsportefølje
Fordeling av balanse pr.31.12 (samt ureal. avk.)	92,72 %	7,28%
Fordeling av realisert finansavkastning	92,77 %	7,23 %
Fordeling av urealiserte verdier	93,72 %	6,28 %

NOTE 2 FORFALTE PREMIER

Pensjonskassens styre fastsetter årlig premiesatsen i pensjonsordningen etter anbefaling fra ansvarshavende aktuar.

Arbeidsgivertilskuddet var i 2022 på 9,24% (9,54% i 2021). Av totalpremien på 11,24% (11,54%), utgjorde 9,15% (9,41%) normalpremie, 0,57% (0,61%) i administrasjonspremie, 0,22% (0,22%) i administrasjonsreserve-premie og 1,3% (1,3%) til såkalte ikke-forsikringsbare ytelser. Reguleringspremien beregnes på basis av årets lønns- og G-regulering, og ble innkrevet med kr.285,0 mill.(302,0 mill.). Dette premieelementet er avstemt mot faktiske kostnader ved utgangen av året og viser at det skal tilbakebetales premie på 0,4 mill. til medlemsforetakene. Tilsvarende avstemming er gjort for de ikke-forsikringsbare ytelser, der særlig endrede forutsetninger i de såkalte delings- og forholdstillene fra Statistisk Sentralbyrå har ført til at det må etterinnkrevs 15,8 mill. fra medlemsforetakene til dette premieelementet. Bruttoresultatet av de to avstemte premieelementene er avregnet mot foretakenes premiefond. Rentegarantipremien var på 3,2 mill., mens den som følge av finansuroen våren 2020 var på kr.11,7 mill. i 2021.

	2022	2021
Forfalte arbeidsgiverpremier	600 380	626 797
Faktisk innbetalte premier	418 659	444 062
Arbeidsgiverpremier tilført/trukket av premiefond	166 246	155 803
Etterbetalt medlemskap		2
Avstemt reguleringspremie / ikke-forsikringsbare ytelser	15 475	26 932
Forfalte medlemspremier (2 %)	64 219	59 996
Sum forfalte premier	664 599	686 795

RENTEINNTJEKT OG UTBYTTE M.V. PÅ FINANSIELLE EIENDELER - NETTO

	2022	2021
Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost:		
Investeringer som holdes til forfall	24 968	10 126
Utlån og fordringer	10 342	12 614
Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi:		
Aksjer og andeler	58 556	55 814
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	52 123	135 683
Andre finansielle eiendeler	6 237	3 107
Sum inntekter fra andre finansielle eiendeler	152 226	217 344
Andel som føres i teknisk regnskap	141 221	201 760
Andel som føres i ikke-teknisk regnskap	11 006	15 584

NOTE 4 VERDIENDRINGER PÅ INVESTERINGER / DEL AV BUFFERFOND UREALISERTE GEVINSTER

	2022			2021			
	Ansk.kost	Virkelig verdi	Urealisert gev./ (tap)	Ansk.kost	Virkelig verdi	Urealisert gev./ (tap)	Endring urealisert
Eiendom	973 264	1 085 930	112 666	926 944	1 091 668	164 724	-52 058
Aksjer	1 731 863	2 556 921	825 058	1 610 563	2 937 693	1 327 130	-502 072
Rente p.	4 543 582	4 411 212	-132 370	4 637 751	4 681 159	43 408	-175 778
Sum	7 248 709	8 054 063	805 354	7 175 258	8 710 520	1 535 262	-729 908
Samlet urealisert		805 354			1 535 262		-729 908

	2022	2021
Andel som føres i teknisk regnskap	-677 134	347 591
Andel som føres i ikke-teknisk regnskap	-52 772	26 847

Under henvisning til Forsikringsvirksomhetsloven er pensjonskassens samlede merverdier på finansielle plasseringer fordelt som flg.

	31.12.2022	31.12.2021
Andel som føres til selskapsportefølje (annen opptjent egenkapital)	50 596	103 368
Andel som føres til kollektivportefølje (kursreguleringsfond)	754 758	1 431 894

NOTE 5 REALISERT GEVINST OG TAP PÅ INVESTERINGER - NETTO

	2022	2021
Realisert gevinst - aksjer	52 598	80 630
Realisert tap - aksjer		
Realisert gevinst - obligasjoner	4 123	22 432
Realisert tap - obligasjoner	-6 686	-1 202
Realisert gevinst/tap - derivater		13 644
Sum	50 035	115 504

Andel som føres i teknisk regnskap	46 418	107 222
Andel som føres i ikke-teknisk regnskap	3 618	8 282

NOTE 6 KAPITALAVKASTNING

	2022	2021	2020	2019	2018
Kollektivporteføljen					
Bokført avkastning (frem til 2021)	4,3%	1,8 %	2,6 %	4,1 %	
Avkastning	-5,38%	8,0%	6,3 %	8,7 %	-0,4 %
(Verdijustert til 2021)					
Selskapsporteføljen					
Avkastning	-4,97%	7,4%	6,2%	10,3%	-0,5 %

Avkastningen for kollektiv- og selskapsporteføljen er beregnet etter modifisert Dietz modell, jfr.Forskrift av 26.mai 2009 nr.525 om beregning av kapitalavkastning i livsforsikringselskaper m.v.

NOTE 7

UTBETALTE ERSTATNINGER

	2022	2021
Direkte utbetalte pensjoner		
Alderspensjon	188 296	170 234
Uførepensjon	55 180	52 027
Etterlattepensjon	21 895	20 676
Barnepensjon	1 216	1 418
Sum direkte utbetalte pensjoner	266 587	244 355
Utbetalte refusjonspensjoner iht overføringsavt.	15 158	14 737
Mottatte refusjonspensjoner iht overføringsavt.	-32 432	-32 595
Netto utbetalte pensjoner	249 312	226 496

NOTE 8

FORSIKRINGSMESSIGE AVSETNINGER

	2022	2021
Premiereserve		
Premiereserve 01.01	6 474 483	5 896 758
Overført premiereserve til/fra andre	1 578	1 901
Pliktig avsetning inkl. adm.reserve	531 985	575 824
Premiereserve 31.12.	7 008 046	6 474 483

Pensjonskassen har pr.31.12.2022 en dekningsgrad på 100% av påløpte pensjonsforpliktelser.

	2022	2021
Tilleggsavsetninger		
Tilleggsavsetninger 01.01		428 602
Overført fra andre forsikringsforetak		479
Tilført til/fra avkastningsresultatet		80 000
Tilleggsavsetninger 31.12.	0	509 081

	2022	2021
Kursreguleringsfond		
Kursreguleringsfond 01.01		1 084 303
Tilført fra verdjustert avkastningsresultat		347 591
Kursreguleringsfond 31.12.	0	1 431 894

	2022	2021
Bufferfond		
Bufferfond 01.01	1 940 975	
Overført fra andre forsikringsforetak		
Tilført til/fra avkastningsresultatet	-656 619	
Bufferfond 31.12.	1 284 356	0

Nye regler f.o.m. 01.01.2022 innebærer at bufferfondet erstatter det som t.o.m. 2021 var tilleggsavsetninger og kursreguleringsfond i pensjonskassen. Bufferfondet skal anvendes for overskudd på pensjonskassens avkastningsresultat og vil tilsvarende kunne benyttes ved negative avkastningsresultat.

	2022	2021
Premiefond		
Premiefond 01.01	708 565	799 184
Til dekning av/del av årets premie	-181 721	-182 735
Overført premiefondsmidler til/fra andre	17	243
Tilført som garantert rente	12 504	15 257
Tilført som avkastning ut over det garanterte		17 240
Tilført overskudd fra avkastningsresultatet		52 409
Tilført overskudd fra risikoresultatet	6 436	
Fra egenkapital - lengre levetids-		
forutsetninger (gjenstående fra 2020)		6 967
Premiefond 31.12.	545 801	708 565

NOTE 9

YTELSER OG LÅN TIL LEDENDE ANSATTE MM.

	2022	2021
Adm. direktør;		
Lønn		
Frode Thorkildsen	1372	1304
Samlede pensjonskostnader	208	197
Styret (honorar, møtegodtgjørelse og tapt arbeidsfortjeneste);		
Åshild Schmidt (nestleder til 31.12.21, styreleder fra 01.01.22)	187	91
Knut Dannevig (styreleder til 31.12.21)		167
Roy Mersland (nestleder fra 01.01.22)	75	
Styremedlem Ebbe Boel Pedersen	62	61
Styremedlem Åse Gerd Paulsen	62	61
Styremedlem Are Herdlevær	63	60
Styremedlem Åse Birkrem	59	59
Varamedlem Gunnar Steen	61	78
Varamedlem Ragnhild T. Arnesen	62	60

Det er ikke avtalt noen form for sluttvederlag ved opphør eller endring av ansettelsesforhold til adm. direktør eller styrets medlemmer. Tilsvarende er det heller ikke avtaler om bonuser eller lignende.

Lån og sikkerhetsstillelse til adm. direktør og styremedlemmer.

Adm. direktør, ansatte i pensjonskassen og styremedlemmer med medlemskap i KKP kan søke om lån i pensjonskassen til ordinære medlemsvilkår. Verken adm. direktør eller styremedlemmer har for tiden slike lån.

NOTE 10

FORVALTNINGSKOSTNADER

	2022	2021
Honorar, forvaltere	2 710	3 256
Øvrige kostnader som henføres forvaltningen	3 060	2 231
Sum forvaltningskostnader	5 770	5 487

Andel som føres i teknisk regnskap	5 560	5 094
Andel som føres i ikke-teknisk regnskap	433	393

NOTE 11

FORSIKRINGSRELATERTE ADMINISTRASJONSKOSTNADER

Pensjonskassen hadde pr. 31 desember 8 ansatte, hvorav 7 i 100% stilling, og 1 i 40%. Samlet lønn, styrehonorar og andre personalkostnader beløper seg til 9,8 mill. Av dette henføres 1,8 mill. til administrasjonens arbeid med kapitalforvaltningen, og er således splittet i henhold til note 10. Av øvrige større driftskostnader i 2022 nevnes; Tjenestekjøp fra h.h.v. KLP FS med 1,1 mill., Kristiansand kommune med 1,1 mill. og Gabler med 2,7 mill., samt Finanstilsynsavgift med 0,3 mill. og leie av lokaler med 0,7 mill.

Revisor

Revisjonshonorar for 2022 utgjør 460' inkl.mva., fordelt med 258' som ordinær revisjon, 38' som revisjonsrelatert bistand og 164' som annen bistand.

NOTE 12

SKATTEKOSTNAD

	2022	2021
Totalresultat etter skattekostnad	-30 578	58 038
Skattekostnad	0	0
Inntektsføring fra konto for utsatt inntektsføring	0	0
Tilbakeføring av verdireduksjon / verdiøkning(-) knyttet til finansielle eiendeler i selskapsporteføljen	52 772	-26 847
Forskjell mellom netto skattemessig og regnskapsmessig gevinst/tap ved realisasjon av aksjer og andre verdipapirer	-3 559	-5 505
Andre forskjeller, herunder vedrørende fritaksmetoden	-2 038	-9 315
Endring midlertidige forskjeller	1 799	1 016
Årets skattegrunnlag	18 397	17 387
Fremføring av underskudd / anvendelse av fremførbart underskudd (-)	-18 397	-17 387
Skattegrunnlag	0	0
Beregnet inntektskatt	0	0
Spesifikasjon av midlertidige forskjeller		
Utlån	-7	-7
Pensjonsforpliktelser egne ansatte	-4 532	-2 733
Urealisert gevinst / tap (-) obligasjoner og andre finansielle instrumenter i selskapsporteføljen	-8 316	2 921
Fremførbart skattemessig underskudd	-109 864	-128 261
Sum midlertidige forskjeller	-122 719	-128 080
Utsatt skatt/ utsatt skattefordel (-) pr. 31.12.	-30 680	-32 020

Det er usikkert om pensjonskassen kommer i skatteposisjon i overskuelig fremtid. På bakgrunn av dette er ikke utsatt skattefordel oppført som eiendel i balansen.

Formuesskatt fremkommer slik:

Sum bruttoformue	9 235 218	9 551 426
Sum skattemessig gjeld	-9 331 897	-9 584 509
Netto ligningsformue	-96 679	-33 083
Skattesats for formuesskatt	0,15 %	0,15 %
Formuesskatt av netto ligningsformue	0	0

Spesifikasjon av årets skattekostnad	2022	2021
Betalbar skatt	0	0
Endring utsatt skatt	0	0
Formuesskatt	0	0
For lite / for mye (-) avsatt tidligere år	0	0
Sum skattekostnad	0	0

NOTE 13

PENSJON EGNE ANSATTE

PENSJONSKOSTNADER INKL. AGA	2022	2021
Nåverdi av årets opptjening	1 134	1 028
Administrasjonsomkostning	37	38
Arbeidsgiveravgift - Pensjonskostnad	165	150
Resultatført planendring inkl aga	0	0
Resultatført pensjonskostnad inkl. aga og adm	1 337	1 216
NETTO FINANSKOSTNAD	2022	2021
Rentekostnad	310	203
Forventet avkastning	-254	-169
Forvaltningsomkostning	19	25
Netto rentekostnad	75	59
Arbeidsgiveravgift - Netto rentekostnad	11	8
Netto rentekostnad inkl. aga	85	68
ESTIMATAVVIK PENSJONER VIA OCI	2022	2021
Aktuarielt tap (gevinst)	1 548	929
Arbeidsgiveravgift	218	131
Aktuarielt tap (gevinst) inkl. aga OCI	1 766	1 060
Samlet pensjonskostnad inkl. alle 3 komponenter	3 189	2 343
PENSJONSFORPLIKTELSE	31.12.2022	31.12.2021
	BESTE EST.	BESTE EST.
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	16 256	15 306
Pensjonsmidler	12 284	12 911
Netto forpliktelse før aga	3 972	2 395
Arbeidsgiveravgift	560	338
Brutto påløpt forpliktelse inkl. aga	16 816	15 644
Netto forpliktelse inkl. aga	4 532	2 733
Planendring inkl. aga	0	0
Netto forpliktelse før planendring inkl. aga	4 532	2 733
AVSTEMMING	2022	2021
Balanseført nto forpliktelse/(midler) UB i fjor	2 733	1 716
Resultatført pensjonskostnad inkl. evt planendring	1 337	1 216
Resultatført finanskostnad	85	68
Ført mot OCI inkl. aga	1 766	1 059
Aga innbetalt premie/tilskudd	-172	-164
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	-1 218	-1 163
Ført mot egenkapital	0	0
Ført mot egenkapital aga	0	0
Balanseført nto forpliktelse/(midler) UB i år	4 532	2 733
MEDLEMSSTATUS	01.01.2022	01.01.2021
Antall aktive	8	9
Antall oppsatte	2	0
Antall pensjoner	1	1
Gj.snittelig pensjonsgrunnlag, aktive	756	673
Gj.snittelig alder, aktive	48,66	45,54
Gj.snittelig tjenestetid, aktive	12,92	10,62
Forventet gjenstående tj.tid, aktive	10,15	10,59

SENSITIVITETSANALYSE

Diskonteringsrenten redusert med 0,5 %-poeng	Økning
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	10,24 %
Nåverdi av årets opptjening	16,88 %

Lønnsvekst økt med med 0,25 %-poeng	Økning
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	0,35 %
Nåverdi av årets opptjening	1,43 %

Dødeligheten redusert med 10 %-poeng	Økning
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	2,49 %
Nåverdi av årets opptjening	2,04 %

Sensitivitetsanalysen over er basert på at alle andre forutsetninger er uendret. I praksis er det lite sannsynlig og endringer i noen forutsetninger er korrelerte. Beregningen av pensjonsforpliktelse og opptjening i sensitivitetsanalyse er gjort etter samme metode som ved beregning av pensjonsforpliktelse som fremkommer i balansen.

Durasjon

Durasjon i pensjonskassen er beregnet til 16,23 år.

NOTE 14

LIKVIDITETS-, RENTE- OG VALUTARISIKO

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko kan defineres som tiden det tar for å innløse ulike plasseringer til kontanter uten at markedsprisen påvirkes i nevneverdig grad. Pensjonskassen har vedtatt eget likviditetsbudsjett som følges opp på løpende basis, og likviditeten i porteføljen vurderes som god. Følgende vurderinger er gjort når det gjelder aktivklassenes omgjøring til kontanter;

	% av samlet forvaltning
Bankinnskudd (1 dag)	2 %
Pengemarkedsfond (2 dager)	0 %
Aksje- og obligasjonsfond (2-5 dager)	68 %
Anleggsobligasjoner (3-5 dager)	6 %
Norske enkeltaksjer (3-5 dager)	5 %

Resterende, eiendomsfond, utlånsportefølje (heri pantesikrede eiendomsobligasjoner) og bundne bankinnskudd tar lengre tid å realisere, men utgjør samlet kun 19% av porteføljen.

Renterisiko

Renterisiko er risiko for verditap på rentebærende instrumenter, som obligasjoner og pengemarkeds plasseringer, på grunn av endringer i det generelle rentenivået. Rentedurasjon er definert som endring i renteporteføljens markedsverdi dersom renten endrer seg med ett prosentpoeng. Den samlede porteføljen hadde pr.31.12.2022 en rentedurasjon på 2,7%, noe som betyr at en økning i renten på 1% poeng vil gi et tilsvarende kurstap i porteføljen av obligasjons- og pengemarkedsfond med 150,4 mill.

Valutarisiko

Investeringer i globale aksjer er samlet sett valutasikret med en dekningsgrad på ca. 50%, Dette er gjort ved at plasseringene i h.h.v. KLP Aksjeglobal Indeks II, KLP AksjeEuropa Indeks II, KLP Aksje-Global Mer Samfunnsansvar og Baillie Gifford har en løpende valuta-sikring i fondet, mens plasseringene i hhv. Storebrand Global Indeks I, Delphi Europa, KLP AksjeNorden, KLP AksjeFremvoksende Markeder Indeks 1, samt KLP Aksjefremvoksende Markeder Mer Samfunnsansvar ikke er valutasikret.

Investeringene i de globale rentefondene som forvaltes av h.h.v. Pimco, Robeco, Payden og Alfred Berg er sikret med en dekningsgrad på 100% (+/- 5%).

NOTE 15

RENTEBÆRENDE PAPIRER

Obligasjoner som måles til amortisert kost

(Opptjente, ikke forfalte renter inngår i balanseført/virkelig verdi)

(tall i mill.)	Anskaff. kost/pål.	Balanseført inkl.rte.	Durasj. inkl. rte.	Markedsv. inkl. rte.
Bank og kredittforetak				
BN Bank ASA, 4,07% 18.11.2027	23,3	23,4	4,9	24,0
SFF Bustadkreditt AS, 4,14% 04.10.2029	10,0	10,1	6,8	10,3
Sparebank 1 Nord-N., 4,05% 13/23	9,0	9,1	0,9	9,0
Sparebank 1 SR-bank, 3,9% 16.06.2027	23,9	24,5	4,4	24,3
Sparebank 1 Sørøst N., 3,99% 16.09.2027	25,0	25,3	4,7	25,1
Sparebank 1 Østlandet, 4,5% 22.09.2027	25,0	25,3	4,7	25,7
Sparebanken Sør boligkr., 13/23	18,0	18,7	0,1	18,7
Sparebanken Øst, 4,3% 27.06.2029	25,0	25,5	5,5	25,7
Totens Sparebank, 4,7% 08.09.2027	25,0	25,4	4,7	25,9
Komm./Fylkeskomm.lån med garanti fra disse				
Bergen komm., 3,68% 13.12.2027	25,0	25,1	5,0	24,9
Drammen komm., 3,817% 13.12.2027	25,0	25,1	5,0	25,1
Oslo komm., 2,45% 14/23	9,0	9,1	0,4	9,1
Oslo komm., 4,26% 10.05.2028	25,5	25,6	5,4	25,8
Rana komm., 2,015% 17.09.2027	22,5	22,7	4,7	23,3
Rælingen komm., 2,19% 16.09.2026	23,5	23,9	3,7	23,8
Sandnes komm., 1,469% 26.01.2028	9,0	9,2	5,0	9,1
Stavanger komm., 2,68% 15.01.2029	23,5	24,1	6,0	24,2
Tromsø komm., 2,468% 10.01.2028	13,8	14,2	5,0	14,5
Vegamot AS, 21.12.2026	18,2	18,4	4,0	18,7
Verdal komm., 1,26% 16.06.2028	20,3	20,7	5,5	20,7
Viken fylkeskomm., 2,04% 26.08.2028	22,4	22,7	5,7	23,4

Industripapirer

Entra ASA, 5,00% 13/23	16,0	16,7	0,1	16,7
Lyse AS, 4,85% 03.03.2028	8,0	8,1	5,2	8,3
Orkla ASA, 2,2% 16.05.2029	21,1	21,5	6,4	22,3
Posten Norge, 2,125% 25.11.2026	22,1	22,4	3,9	22,3
Trønderenergi AS, 2,07% 24.02.2028	21,7	22,3	5,1	22,8
Vasakronan AB, 2,48% 27.01.2027	23,1	23,9	4,1	23,5
Å Energi AS, 5,75% 11/23	31,0	31,9	0,5	32,1
Sum	564,9	574,9	579,3	

Urealisert gevinst bokføres ikke for denne aktivaklassen.

Beholdningsendring	2022	2021
Inngående balanse	206 411	330 484
Tilgang	489 350	
Avgang/innløst	-117 000	-119 150
Reklassifiseringer (brutto)		
Påløpte renter	2 442	5 221
Amortisert over-/underkurs	-1 092	-1 494
Realisert rente fra IB	-5 221	-8 650
Utgående balanse	574 890	206 411

Andel som føres til selskapsportefølje	41 852	14 676
Andel som føres til kollektivportefølje	533 036	191 735

NOTE 16

UTLÅN OG FORDRINGER - MÅLT TIL AMORTISERT KOST

	Anskaff. kost./pål.	Balanseverd inkl.rte.	Durasj./ Yield	Markedsv. Inkl.rte.
Pantesikrede eiendomsobligasjoner;				
Karvesvingen 5 Eiendomsinvest AS	40,0	40,2	1,7	38,8
Helsfyr Kontorholding III AS	40,0	40,1	1,0	39,0
Telegraf Holding AS	40,0	39,9	1,0	38,6
Svanholmen Bond AS	35,8	35,8	1,0	35,0
Njord Prosjekt 60 AS	8,3	8,3	3,1	7,8
Vestby Logistikk Holding AS	35,1	35,2	1,7	33,9
Askim Eiendomsinvest AS	33,3	33,3	2,0	32,6
High Street Shopping AS	40,0	41,1	2,0	39,8
Merkur Midco AS	22,3	22,4	3,5	21,7
Triangelgården Off.eiendom AS	50,0	50,0	2,8	46,4
Brattvåg Off.eiendom AS	25,0	25,0	2,7	23,2
Parkkvartalet Holding AS	50,0	50,1	1,6	47,8
Slate European Holdings AS	50,0	50,1	3,5	46,6
Investorprosjekt 367 AS	10,0	10,1	3,2	9,3
Investorprosjekt 376 AS	50,0	50,2	1,8	47,9
Njord Prosjekt 67 AS 21/26 4,16%	10,0	10,0	3,5	9,3
Borgeskogen Logistikkinv. AS	15,0	15,1	3,4	14,0
Strandveien Eiendomsinv. AS	15,0	15,0	1,2	14,6
Øst Bygg & Handel AS	50,0	50,1	2,9	46,8
Pantesikrede boliglån;				
Lån til medlemmer	5,0	4,9		4,9
Sum	624,8	626,9		598,0

Sannsynligheten for tap i porteføljen av medlemslån ansees å være svært liten. Det er dog ført uspesifiserte tapsavsetninger på 0,1 mill.

	2022	2021
Andel som føres til selskapsportefølje	45 637	37 764
Andel som føres til kollektivportefølje	581 246	493 381

NOTE 17

FINANSIELLE EIENDELER TIL VIRKELIG VERDI - BEREGNINGSNIVÅER

	Balanseført verdi pr.31.12.2022	Nivå 1 Børsnoterte priser	Nivå 2 Observerbar input	Nivå 3 Ikke-observerbar input
Finansielle eiendeler til virkelig verdi				
Aksjer og andeler				
Aksjer	477 147	470 434	6 713	
Fondsandeler	2 086 487		2 086 487	
Eiendomsfond	1 079 217			1 079 217
Obligasjoner og andre verdipapirer				
Fondsandeler	4 411 212		4 411 212	
Utlån og fordringer/andre finans. eiendeler				
Bankinnskudd	292 439		292 439	
Totalt	8 346 502	470 434	6 796 851	1 079 217

NOTE 18

AKSJER OG ANDELER

Selskapets navn	Antall	Kostpris	Markedsverdi	Urealisert gevinst/tap
Aker BP	71 062	19 704	21 610	1 906
Equinor	155 808	27 560	54 813	27 253
Aker	17 716	12 717	12 747	30
Yara International	49 817	18 951	21 451	2 500
Salmar	25 300	12 849	9 736	-3 113
Norsk Hydro	334 300	19 004	24 511	5 507
Kongsberg gruppen	86 447	8 687	35 927	27 240
Orkla	290 700	23 786	20 622	-3 164
Tomra Systems	66 300	4 662	10 979	6 317
Walls Wilh.	60 868	1 453	5 907	4 454
Seadrill Lim.	11 100	3 491	3 544	53
Scatec	30 100	4 755	2 366	-2 389
Crayon Group	41 500	5 162	4 154	-1 008
Schibsted	41 700	9 378	7 735	-1 643
Mowi	142 990	25 095	23 908	-1 187
Austevoll Seafood	51 900	4 137	4 591	454
Veidekke	68 102	7 173	6 592	-581
Lerøy Seafood Group	184 200	9 102	10 159	1 057
Bakkafrost	6 100	3 205	3 758	553
DNB	243 016	39 240	47 255	8 015
Storebrand	288 400	20 791	24 629	3 838
Gjensidige Forsikring	80 700	13 946	15 510	1 564
Sparebank 1 SMN	104 751	6 711	13 345	6 634
Sparebank 1 SR	114 082	6 878	13 770	6 892
Sparebank 1 Østl.	20 294	1 774	2 460	686
Entra	93 088	8 903	9 849	946
Var Energi	208 000	5 967	6 990	1 023
Atea ASA	67 100	4 709	7 649	2 940
Nordic Semicond.	138 700	11 629	22 733	11 104
Link Mobility	24 100	1 133	181	-952
Telenor	228 748	36 131	20 953	-15 178
Sum enkeltaksjer		378 683	470 434	91 751

Aksjefond	Andeler	Kostpris	Markeds-verdi	Urealisert gevinst/tap
Storebrand Global Indeks I	128576	253 202	537 740	284 538
KLP AksjeGlobal Indeks II	127496	178 024	391 168	213 144
KLP AksjeEuropa Indeks II	111445	190 118	226 036	35 918
KLP AksjeNorden	18155	60 583	123 102	62 519
KLP AksjeFremvoksende Markeder Indeks 1	125153	192 165	282 156	89 991
KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar II	83724	90 348	102 466	12 118
KLP AksjeFremvoksende Markeder Mer Samf.ansv.	55348	50 029	47 108	-2 921
Delphi Europa	23326	68 775	83 349	14 574
Baillie Gifford Worlvide Glob.	1623,5	269 936	293 362	23 426
Sum aksjefond		1 353 180	2 086 487	733 307

Eiendomsfond	Andeler	Kostpris	Markeds-verdi	Urealisert gevinst/tap
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	226780263	259 907	296 166	36 259
DNB Scandinavian Prop.fund 4 KS	1052673	120 000	139 200	19 200
DNB Scandinavian Prop.fund HM IS	759932	79 192	88 679	9 487
DNB Scandinavian Prop.fund HM AS	7602	800	995	195
UNION Core Real Estate Fund AS	1655552	1 686	1 972	286
UNION Core Real Estate Fund IS	163787492	176 883	184 328	7 445
DEAS Eiendomsfond Norge 1 AS	5216505	3 184	3 746	562
DEAS Eiendomsfond Norge 1 IS	516,43	331 612	370 844	39 232
Sum eiendomsfond		973 264	1 085 930	112 666

Aksjer og andeler	Kostpris	Markeds-verdi	Urealisert gevinst/tap
Sum aksjer og andeler	2 705 127	3 642 852	937 724

	2022	2021
Andel som føres til selskapsportefølje	265 200	286 488
Andel som føres til kollektivportefølje	3 377 652	3 742 874

Alle enkeltaksjer er børsnotert og i norsk valuta. Plasseringen i Storebrand Global Indeks 1 var inntil mai -21 valutasikret utenfor fondet med 50% målt mot gjeldende markedsverdi. Valutasikringen gav da en realisert gevinst på netto 13,6 mill. Gjennom 2022 har pensjonskassen kun hatt valutasikring som integrert del av aksjefondsplasseringene. Dette gjelder for hhv. plasseringene i Baillie Gifford, KLP AksjeGlobal Indeks, KLP AksjeEuropa Indeks og KLP AksjeGlobal Mer Samfunnsansvar.

NOTE 19

RENTEBÆRENDE PAPIRER

Obligasjoner/ sertifikater	Kostpris	Markeds- verdi	Inkl. opptj. renter	Mer-/mindre- verdi
Obligasjonsfond norske	2 794 475	2 614 348	2 614 348	-180 127
Obligasjonsfond globale	1 057 703	1 077 024	1 077 024	19 321
Høyrentefond	658 785	687 636	687 636	28 851
Pengemarkedsfond norske	32 619	32 204	32 204	-415
Sum obligasjoner/ sertifikater	4 543 582	4 411 212	4 411 212	-132 370

	2022	2021
Andel som føres til selskapsportefølje	321 136	332 830
Andel som føres til kollektivportefølje	4 090 077	4 348 328

Plasseringen i pengemarkedsfond er i h.h.v. Alfred Berg Nordisk Likviditet Pluss 1 og Storebrand Likviditet. Plasseringene i norske obligasjons- og høyrentefond skjer gjennom Storebrand Kreditt/Norsk Kreditt IG, DNB Obligasjon B og DNB High Yield D, samt Alfred Berg Nordic High Yield 1, mens plassering i globale obligasjonsfond skjer gjennom Alfred Berg Nordic Mid Duration, og fond forvaltet av Pimco, Robeco, Payden og BlueBay. Rentedurasjonen på pensjonskassens samlede portefølje av obligasjons-/pengemarkedsfond er pr.31.12.22 er på 2,7 år.

NOTE 20

UTLÅN OG FORDRINGER - BANKINNSKUDD

Alternativt til pengemarkeds plasseringer har pensjonskassen i perioder utnyttet konkurransedyktige rentebetingelser på innskudd i bank.

Midler på slike plasseringskonti er ført på utlån og fordringer under finansielle eiendeler målt til virkelig verdi, med følgende fordeling:

	2022	2021
Andel som føres til selskapsportefølje	11 058	14 150
Andel som føres til kollektivportefølje	140 842	184 862

For øvrig henføres midler på skattetrekskonto og selskapsporteføljens andel av en driftsrelatert konto til Kasse, bank, mens kollektivporteføljens andel av sistnevnte henføres til Andre finansielle eiendeler som flg.;

	2022	2021
Andel som føres til selskapsportefølje	20 193	25 646
Andel som føres til kollektivportefølje	120 350	162 843

NOTE 21

EGENKAPITAL

	2022	2021
Innskutt egenkapital 1.1.	436 737	411 073
Årets egenkapitalinnskudd:		
Innbetalt gjennom året	26 200	25 600
Overført i forbindelse med flytting		64
Innskutt egenkapital 31.12.	462 937	436 737
Opptjent egenkapital 1.1	254 219	203 148
Herav;		
- fond for urealiserte gevinster	103 368	76 521
- risikoutjevningfond		
Årets overføring til(fra) opptjent egenkapital		
Kursreserve selskapsportefølje	-52 772	26 847
Risikoutjevningfond	5 000	
Annen opptjent egenkapital	17 194	31 191
Lengre levetidsforutsetninger (gjenstående fra 2020)		-6 967
Sum årets overføring til(fra) opptjent egenkapital	-30 578	51 071
Opptjent egenkapital 31.12	223 641	254 219
Sum egenkapital 31.12.	686 578	690 956

Pr.31.12.2022 gjelder følgende fordeling av den innskutte egenkapital;

	2022	Tilb/Neds	Tilført	2021
Kristiansand kommune	442 187		24 852	417 335
Kino Sør A/S	1 524		61	1 463
Kristiansand Havn KF	4 512		219	4 293
Kirkelig Fellesråd	5 159		273	4 886
Agder Kommunerevisjon IKS	1 759		102	1 657
Franzefoss Gjenvinning A/S	23			23
Avfall Sør A/S	3 829		272	3 557
Cultiva	378		21	357
Region Kristiansand	127		13	114
Kr.sandsregionen Brann og Redning IKS	3 429		382	3 047
Barnesfilmfestivalen AS	10		5	5
	462 937	-	26 200	436 737

NOTE 22

ANSVARLIG LÅN

	2022	2021
Ansvarlig lån pr.1.1.	10 703	10 703
Nytt ansvarlig lån		
Ansvarlig lån 31.12.	10 703	10 703

Pensjonskassens ansvarlige lånekapital er i sin helhet fra Kristiansand kommune. Det ansvarlige lånet er evigvarende, og rentebetjenes tilsvarende den rente som pensjonskassen mottar på sine medlemslån.

NOTE 23

ANDRE FORPLIKTELSER

Annen kortsiktig gjeld består pr.31.12.2022 i det vesentligste av skyldig skattetrekk med kr.7,7 mill., skyldig arbeidsgiveravgift/feriepenger med kr.3,1 mill., samt påløpt forvalterhonorar med 0,8 mill, samt skyldig meglerkost med 2,2 mill.

NOTE 24

SOLVENSMARGIN

	2022	2021
Solvensmarginkrav	331 922	299 266
Solvensmarginkapital	1 291 363	852 831
Samlet solvensmarginkapital i % av solvensmarginkrav	389,1 %	285,0 %

Forutsetningene for beregningen av solvensmarginkapitalen er noe endret gjennom 2022, ved at denne tallstørrelsen med virkning fra 01.01.2022 består av 50% av bufferfondet mens det i tilsvarende beregning frem t.o.m. 31.12.2021 var tilleggsavsetningene som ble medregnet med 50%.

NOTE 25

RESULTATANALYSE

	2022	2021
Avkastningsresultat	-656 618	480 000
Risikoresultat	11 436	-5 179
Administrasjonsresultat	1 804	2 477
Sum resultatetelemerter	-643 378	477 298
Til/fra kursreguleringsfond		-347 591
Resultat til fordeling	-643 378	129 707
Ufordelt avkastningsresultat	-656 618	132 409
Risikoresultat	11 436	-5 179
Administrasjonsresultat	1 804	2 477
Resultat til fordeling	-643 378	129 707

Det ufordelte og negative avkastningsresultatet hentes i sin helhet inn ved overføring av midler fra opparbeidet bufferfond. Det positive risikoresultatet fordeles med kr. 5,0 mill. i avsetning til risikoutjevningssfond mens resterende kr. 6,4 mill. tilføres medlemsforetakenes premiefond. Positivt administrasjonsresultatet tilføres opptjente egenkapital.

Risikoresultatet for 2022 er fordelt på underelementene Død, Opplevelse og Uførhet med hhv. - 2,9 mill., + 12,0 mill. og + 2,5 mill. I tillegg inngår reassuranseresultatet med - 0,1 mill.

Rentegarantipremien (vederlag for rentegaranti) utgjør kr.3,2 mill. Beløpet er inntektsført i teknisk regnskap som premie og tilført Annen opptjent egenkapital gjennom resultat av teknisk regnskap.

NOTE 26

FORSIKRINGSTEKNISK FØLSOMHETSBEREGNING

Målt i pensjonskassens forsikringsforpliktelse ville effekten av følgende umiddelbare endringer bli som flg.:

Beregningsforutsetning	Endring	Effekt på brutto premie-reserve i kr. avrundet	i prosent
Dødelighet	- 10%	159 000	2,3 %
Uførhet	+ 20%	28 700	0,4 %

NOTE 27

STRESSTEST / RISIKOMÅLING

Pensjonskassen måler risiko og risikoutnyttelse basert på egen forskrift om utregning av det forenklete solvenskapitalkravet. Forskriften kom i 2018 og ble gjort gjeldende fra 01.01.2019. Det forenklete solvenskapitalkravet består av separate kapitalkrav for livsforsikring, markedsrisiko og motpartsrisiko summert ved anvendelse av en korrelasjonsmatrise. Deretter tillegges kapitalkrav for operasjonell risiko, før kravet blir redusert med tapsabsorberende evne til utsatt skatt. Ansvarlig kapital utgjør i hovedsak summen av egenkapital, risikoutjevningfond, bufferkapital (tilleggsavsetning og kursreguleringsfond inntil 2021) tillagt en markedsverdijustering. Markedsverdijusteringen består hovedsakelig av summen av nåverdien av fremtidig rentegarantipremie og fortjenesteelement og differansen mellom premiereserven og et beste estimat med en fremtidig, fastsatt rentekurve. Dersom denne markedsverdijusteringen er negativ vil man kunne anvende egen overgangsregel (frem til 2032) for å dempe effekten mot det pålagte kravet.

Pensjonskassens ansvarlige kapital skal til en hver tid overstige solvenskapitalkravet. Dette uttrykkes ved at solvenskapitaldekningen skal ligge over 100%.

Solvenskapitaldekningen ser ut som flg. pr.31.12.2022 (sammenliknbare tall er benyttet for 2021);

Samlet risiko;	2022	2021
Renterisiko	376	170
Aksjerisiko	920	1340
Eiendomsrisiko	271	273
Valutarisiko	268	288
Kreditrisiko	374	410
Konsentrasjonsrisiko	0	12
Forsikringsrisiko inkl. avgangsrisiko	421	387
Motpartsrisiko	20	26
Operasjonell risiko	37	39
Diversifisering	-901	-780
Justering for den tapsabsorberende evnen til utsatt skatt	-268	-325
Samlet solvenskapitalkrav	1518	1840

Samlet ansvarlig kapital;		
Innskutt egenkapital	463	437
Risikoutjevningfond	5	-
Opptjent egenkapital	219	254
Ansvarlig lån	11	11
Tilleggsavsetninger		509
Kursreguleringsfond		1 432
Bufferfond	1 284	
Merverdier hold til forfall porteføljen	-25	3
Justering til beste estimat	276	197
Margin i forsikringstariffen	38	44
Samlet ansvarlig kapital uten bruk av overgangsbestemmelse	2 271	2 887

Solvenskapitaldekning

(uten bruk/effekt av overgangsbestemmelse)	150 %	157 %
--	-------	-------

Den ansvarlige kapital tjener pr. 31.12.2022 som sikring for negative endringer i følgende viktigste parametre:

- Rente;** Differensiert stress opp/ned for ulike deler av rentekurven, passivasiden omfattes også.
- Aksjer;** 39%/49% verdifall på norske og globale/andre aksjer. Satsene kan variere med +/- 10%.
- Eiendom;** 25% verdifall.
- Valuta;** 25% endring.
- Kreditt;** Avhenger av rente, durasjon og rating på aktuelle investeringer
- Forsikring;** Økt reservekrav ved 15% redusert dødelighet og 10% økt uførhet

Fra disse utfallene trekkes det fra en korrelasjons-/diversifiseringseffekt for å markere at det ikke forventes samtidighet i svingningen mellom utfallene.

Styret i pensjonskassen har vedtatt såkalte normalnivåer som solvenskapitaldekningen bør ligge innenfor. Utnyttelsen på 150% ligger med gode marginer innenfor slikt vedtatt normalnivå.

Kristiansand kommunale pensjonskasse
Forsikringsteknisk oppgjør 31.12.2022

Beskrivelse	Antall 31.12.2022	Antall 31.12.2021	Reserve 31.12.2022	Reserve 31.12.2021
Aktive	8 525	8 553	2 241 965	2 090 948
Fratrådte med rettighet	5 355	4 636	583 167	532 093
Fratrådte uten rettighet*	13 713	13 357	75 087	70 319
Sum aktive og fratrådte	27 593	26 546	2 900 219	2 693 360
Alderspensjonister	3 288	3 061	2 244 185	2 049 121
AFP og tidligpensjonister	369	375	245 732	232 456
Ektefellepensjonister	420	402	241 321	225 672
Barnepensjonister	26	29	4 652	5 350
Uførepensjonister	1 548	1 486	1 175 759	1 077 494
Sum pensjonister	5 651	5 353	3 911 649	3 590 084
Totalt	33 244	31 899	6 811 868	6 283 454
Administrasjonsreserve			146 678	135 300
IBNR-avsetning			49 500	55 729
Sum premiereserve			7 008 046	6 474 483

Samlet pensjonsgrunnlag for aktive medlemmer	3 123 134	2 968 180
Gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag for aktive medlemmer	366	347
Medianlønn blant aktive medlemmer	375	356
Gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag for 100% aktive medl.	509	500
Medianlønn blant 100% aktive medlemmer	490	478

* Fratrådte uten rettighet inneholder personer med tjenestetid mindre enn 3 år i bruttoordningen og tjenestetid mindre enn 1 år i påslagsordningen. Det er kun avsatt reserve for disse dersom de har fratrudd etter 31.12.2005.

Kristiansand kommunale pensjonskasse
Att: Frode Thorkildsen
Frode.Thorkildsen@kristiansand.kommune.no

Oslo 14. mars 2023

Aktuarerklæring

Kristiansand kommunale pensjonskasse - 2022

Under henvisning til det fremlagte regnskapet for 2022 bekreftes det at de forsikringstekniske avsetninger er foretatt i samsvar med gjeldende beregningsgrunnlag som spesifisert i forsikringsvirksomhetsloven § 3-9 Premiereserve knyttet til kontraktfastsatte forpliktelser.

For dødelighet og sivilstandselementer er benyttet det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget K2021_KLP. Denne tariffen tar utgangspunkt i K2013 fastsatt av Finanstilsynet, men med en sterkere levealdersforbedring for menn.

For uførhet er det benyttet et eget grunnlag, KFSU2015, basert på uføreerfaringene i årene 2011-2013 i pensjonskasser med KLP Forsikringservice som aktuar.

Pristariffene er meldt Finanstilsynet som angitt i forsikringsvirksomhetsloven § 3-7 Meldeplikt og tilsyn med pristariffer.

Med vennlig hilsen
For KLP Forsikringservice AS

Linda E. Johansen
Ansvarshavende aktuar KLP FS

Til styret i Kristiansand kommunale pensjonskasse

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Konklusjon

Vi har revidert Kristiansand kommunale pensjonskasses årsregnskap som består av balanse per 31. desember 2022, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav, og
- gir årsregnskapet et rettviseende bilde av pensjonskassens finansielle stilling per 31. desember 2022, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med kravene i relevante lover og forskrifter i Norge og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlige for informasjonen i årsberetningen. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke informasjonen i årsberetningen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese årsberetningen. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom årsberetningen og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjon i årsberetningen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom årsberetningen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at årsberetningen

- er konsistent med årsregnskapet og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik internkontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til pensjonskassens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av intern kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimater og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig, og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifierer vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke kan fortsette driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte innholdet i og tidspunkt for revisjonsarbeidet og eventuelle vesentlige funn i revisjonen, herunder vesentlige svakheter i intern kontroll som vi avdekker gjennom revisjonen.

Kristiansand, 22. mars 2023
DELOITTE AS

Olav Kr. Stokkenes
statsautorisert revisor

